«Народная Воля» в Facebook www.facebook.com/nv.online.info
в Vkontakte www.vk.com/nvonlineinfo

*На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...*
Якуб КОЛАС

№ 67 (4627)

3 верасня 2021 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Народная Воля

ЛІСТ З РЭДАКЦЫІ

Не губляйце сувязі з «Народнай Воляй»!

Шаноўныя прыхільнікі «Народнай Волі»!

Мы разумеем, якую ролю ў Вашым жыцці адыгрывае незаангажаванае **свабоднае СЛОВА**, якое не прайшло праз абмежаванні жорсткай цэнзуры.

Такое **свабоднае СЛОВА** вось ужо 27-ы год даносіць «Народная Воля». І рэдакцыя прыкладае ўсе высілкі для таго, каб наша і ваша газета як мага хутчэй змагла друкавацца на паперы і даходзіць да чытачоў у ранейшым варыянце. На жаль, пакуль нам адмоўлена ў паліграфічных паслугах як у Беларусі, так і ў Расіі. А таму працягваем выдаваць «Народную Волю» ў электронным варыянце. Вядома ж, не ўсе Вы, сябры, карыстаецеся камп'ютарам. Але выйсце ёсць: не можа быць, каб нехта з Вашых родных, сяброў, суседзяў, саслужыўцаў не быў у ладах з сучаснымі інфармацыйнымі тэхналогіямі. Папрасіце іх, каб яны за Вашы сродкі падпісалі Вас на PDF-версію газеты, і ўжо праз іх Вы зможаце атрымліваць самыя свежыя нумары «Народнай Волі» ў раздрукаваным выглядзе.

Падпісацца на PDF-версію «Народнай Волі» можна на сайце ***belpressa.by***. Для гэтага трэба зайсці на сайт ***belpressa.by***, націснуць ўкладку ***«2021»*** і выбраць месяцы, на якія вы будзете афармляць падпіску.

Паколькі рэдакцыя ўжо каторы месяц не мае даходаў ад рэалізацыі выдання праз «Белпошту» і «Белсаюздрук», то мы рэальна зацікаўлены ў павелічэнні падпісчыкаў на PDF-версію.

Асобна звяртаемся да тых, хто мае магчымасць праявіць адрасную дабрачыннасць. Ёсць некалькі спосабаў пералічыць грашовыя сродкі (даём рэквізіты ў рускамоўным варыянце) на рэдакцыйны рахунак.

1.Через ЕРИП:
СМИ – Н (просто буква) – «Народная Воля» – Добровольные взносы.
2.Через БАНК:
ИЧУП «Народная Воля». 220030 г.Минск, ул.Энгельса, 34а
р/с BY08 PJCB 3012 0065 3510 0000 0933,
Код PJCBBY2X, ЦБУ 113 «Приорбанк» ОАО, г.Минск
УНП 100961759, ОКПО 37381505
Загадзя выказваем шчырую ўдзячнасць!

1.Через ЕРИП:
СМИ – Н (просто буква) – «Народная Воля» – Добровольные взносы.
2.Через БАНК:
ИЧУП «Народная Воля». 220030 г.Минск, ул.Энгельса, 34а
р/с BY08 PJCB 3012 0065 3510 0000 0933,
Код PJCBBY2X, ЦБУ 113 «Приорбанк» ОАО, г.Минск
УНП 100961759, ОКПО 37381505
Загадзя выказваем шчырую ўдзячнасць!

Вы — з «Народнай Воляй», «Народная Воля» — з Вамі!

С МОЕЙ КОЛОКОЛЬНИ

Елена МОЛОЧКО

Кто сбрасывает учителей с высокого пьедестала?

Министр образования, коммунист по убеждениям, Игорь Карпенко решил грудью закрыть педагогов страны от строгого общественного обсуждения. В интервью Белорусскому телевидению он призвал прекратить публично критиковать персону учителя, чтобы не подрывать его авторитет в глазах школьника. Элегантно предложив для этого свою собственную фигуру – как политика, уточнил Карпенко.

Ну какие политики из белорусских министров?! Действующий политик, все знают, у нас только один. Все остальные – его безвольные подчиненные.

Впрочем, вернемся к сути министерского призыва: не критиковать публично школьного педагога. И первый порыв – согласиться во имя ребенка. Конечно, учитель должен стоять на моральном пьедестале как профессионал и как человек. Но тут же спохватываешься: а как же факты? Или закрыть глаза, зацементировать уши? Мы-то готовы ставить педагога на постамент и чуть ли не удерживать его там руками. Только ведь многие из них привыкли существовать гораздо ниже, хорошо, если не у подворотни.

Вот словесник из Ирининской гимназии Гомеля **Светлана Олеговна Рябцева** *(на фото)*. Ей, видите ли, не нравится проза нобелевского лауреата Светланы Алексиевич. Поэтому она на глазах всего класса позволяет себе разорвать портрет белорусской писательницы. Разорвать! А его, кстати, вложил в свой реферат о писателях-земляках один из учеников Светланы Олеговны. И что же она, педагог, продемонстрировала ему на уроке? Что у нее другое мнение? Нет, она продемонстрировала обыкновенное интеллектуальное варварство. А заодно безграничное неуважение к мнению ученика. О старшекласснике учитель по-хамски вытерла ноги. Но до писательницы Алексиевич, конечно, добраться не смогла. Алексиевич всё равно читает и ценит весь мир.

Кто-то из девятиклассников на том уроке успел запечатлеть грандиозную педагогическую «минуту славы» словесницы Рябцевой, и фото с урока через какое-то время было выложено в социальных сетях. Так что факт мерзкого уничтожения фото нобелевского лауреата, можно сказать, задокументированный. Заодно тем самым задокументирована и реакция гимназистов, которые исподтишка, конечно, потешались над необразованным и некультурным учителем.

Ну и где после этого находится авторитет Рябцевой? Боюсь, он в тот же миг сиганул с постамента и навсегда скрылся в неизвестном направлении. И еще задаюсь я непраздным вопросом: а какое и в самом деле образование у светлейшей Светланы Олеговны? Высшее педагогическое? Она что, действительно дипломированный филолог?

Вообще, за прошедший после сфальсифицированных президентских выборов год мы увидели такие разные лики наших учителей!.. Многие из тех, кто работал в избирательных комиссиях, оказались жалкими, безропотными, бесхребетными исполнителями чужой политической воли. Какой там постамент!.. Для этого нужны характер и совесть. Ведь если бы учителя, которые считали голоса избирателей, – а их в комиссиях, как

правило, всегда работает большинство, – проявили 9 августа 2020 года твердость и гражданскую честность и не позволили уничтожить настоящие результаты выборов, а вывесили бы цифры на всех участках, как это положено по закону, то белорусское общество развивалось бы теперь совсем по другому сценарию.

Прежде всего, не было бы многотысячных протестов, а значит, не было бы насилия, смертей, сотен политзаключенных, попрания всех конституционных свобод, а в результате – экономических санкций, изоляции страны от мира. Не было бы той накаленной ситуации, которую наш главный редактор Иосиф Середич в своей статье «Спасём Беларусь!» сравнивает с горящими торфяниками. Горящими и очень опасными… Душно теперь в обществе, смертельно душно.

Многое в тот судьбоносный момент было в руках наших учителей. Власть и ее вертикаль как бы ни корчились в конвульсиях, но вынуждены были бы считаться с истинными результатами выборов – если бы, конечно, настоящие цифры были озвучены, как требует закон, на всю страну. Если бы все учителя – учителя! – участвовавшие в избирательной кампании, были честными перед самими собой.

Но страх, привычка к подчинению и даже, простите, всегдашний бытовой цинизм взяли верх. Большинство учителей – членов избиркомов утерялись и уползли в свои теплые углы. Не на постаменты, отнюдь. И ввергли Беларусь кроме политического еще и в разрушительный моральный кризис. Ведь перевернуты с ног на голову не просто цифры выборов – общечеловеческие законы добра и зла. Разрушена также и правовая система страны.

Так как нам теперь относиться к учителям, которые солгали всей стране? Оберегать от критики? Или оберегать наших детей от тотальной лжи, которая, как выясняется, лежит в основе государственной пропаганды и воспитания в школе?

БЕЗ РОЗОВЫХ ОЧКОВ

Александр КЛАСКОВСКИЙ, политический обозреватель

Интеграционные игры становятся всё более опасными для суверенитета Беларуси

Сенсация лопнула. Заявление посла Беларуси в России Владимира Семашко о том, что пакет союзных программ подпишут уже 9–10 сентября, Минск дезавуировал. Мол, СМИ напутали, не так интерпретировали. Вместе с тем Александр Лукашенко допустил, что эти программы могут быть утверждены на президентском уровне на Высшем госсовете Союзного государства предположительно в октябре-ноябре.

«Если мы договоримся окончательно с президентом России 9-го [сентября], то 10–11-го правительства соберутся, рассмотрят, примут эти программы. А потом мы их утвердим на Высшем госсовете», – пояснил Лукашенко.

Короче, у многих сложилось впечатление, что посол Семашко, известный предсказаниями, которые не сбываются, снова побежал впереди паровоза. А вот у белорусского вождя, как видим, нет полной уверенности, что на встрече с **Владимиром Путиным** 9 сентября в Москве удастся утрясти все разногласия.

Вообще-то с обеих сторон утверждается, что не договорились только о цене газа. Но на самом деле, возможно, есть и другие камни преткновения.

Во всяком случае, как подчеркнул в комментарии для *Naviny.by* руководитель Центра политического анализа и прогноза (Варшава) **Павел Усов**, о содержании союзных программ *«мы ничего не знаем»*.

Точно так же в 2019 году власти обеих стран не считали нужным информировать широкую общественность о содержании дорожных карт углубления интеграции (те карты сейчас и трансформировались в 28 союзных программ).

Версия Павла Усова

Державные мужи заявляют, что это, мол, нормальная практика, когда ход межгосударственных переговоров не афишируется. Однако при такой разности весовых категорий партнеров и великодержавном менталитете российского руководства в белорусском независимом сообществе сильны опасения, что жертвой интеграционных игр в итоге станет суверенитет страны.

Лукашенко в Бобруйске прокомментировал эти настроения в своем фирменном стиле: «…*Сейчас же будут вякать, что сдаем суверенитет и независимость и так далее»*. Он заверил, что в плане отношений с Россией *«никакой речи о потере суверенитета нет»*.

Да, союзные программы – это формально в основном про экономику. Но они нацелены на прочную институциональную привязку белорусской экономики к российской. Зависимость от Москвы усилится, и ей потом будет проще навязывать единую валюту, наднациональные органы – то, что предусмотрено еще союзным договором 1999 года.

«Пока Лукашенко будет оставаться у власти, разрушение белорусского суверенитета необратимо», – считает Усов. По его мнению, это связано не столько даже с подписанием союзных программ, сколько с углублением военно-стратегического сотрудничества с Россией.

Примером усиления военного присутствия России в Беларуси аналитик называет недавнее прибытие россиян в погонах для создания совместного учебно-боевого центра в Гродно.

«У белорусской правящей группировки просто нет иного выхода, кроме как идти на дальнейшие уступки России в целях удержания власти. Это единственное, чем Лукашенко может расплачиваться [за поддержку со стороны Кремля]», – говорит эксперт.

Он прогнозирует, что после подписания союзных программ (предполагающих, насколько можно судить по фрагментарной информации, унификацию налоговой, таможенной систем) *«дело дойдет и до политической унификации»*.

На сегодня Лукашенко *«может удерживать власть в Беларуси, опираясь только на силовые структуры и на внешнюю легитимацию, которая идет со стороны России»*, подчеркнул Усов.

(Окончание на 2-й стр.)

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

«Савушкин продукт» в числе призеров

«Союзмолоко» определил тройку крупнейших молочных компаний в СНГ. «Савушкин продукт» занял третье место по результатам продаж в 2020 году. Его выручка за 12 месяцев приблизилась к 742 миллионам долларов.

Белорусский лидер уступил лишь компаниям Danone и «Вимм-Билль-Данн». Причем отрыв компании «Савушкин продукт» от конкурентов, расположившихся в рейтинге на четвертом, пятом и шестом местах, увеличился в 1,5–2 раза. Эксперты отмечают, что «Савушкин продукт» является крупнейшим производителем сыров и сыворотки в СНГ.

БЕЗ РЭТУШЫ

Незайздросны лёс «Гомсельмаша»

25 жніўня дэмакратычная грамадскасць адзначала 30-годдзе Незалежнасці Беларусі. Тады ўлады праігнаравалі гэту знакавую дату. Такіх масавых урачыстасцяў, як, скажам, у суседняй Украіне, дзе юбілей прыпаў таксама на канец месяца, у нас, на жаль, не было. У гэты дзень **Аляксандр Лукашэнка** наведаў Лагойскі раён, каб паглядзець, як на палетках працуюць машыны холдынга «**Гомсельмаш**». Фактычна Беларусь адсвяткавала 25-годдзе зернеўборачнага камбайнабудаўніцтва ў нашай краіне, а не 30-годдзе Незалежнасці.

Шмат прагучала слоў пра тое, што два з паловай дзесяцігоддзі таму па даручэнні Лукашэнкі на «Гомсельмашы» пачалі выпускаць камбайны. Гендырэктар **Аляксандр Новікаў** з гонарам даводзіў да высокіх асоб інфармацыю пра новыя мадэлі машын, праманістую перспектыву прадпрыемства. Здавалася б, застаецца толькі радавацца за вытворцаў неабходнай для аграрыяў тэхнікі. Але ж фінансавыя дакументы не даюць для гэтага ніякіх падстаў.

Заўважым: яшчэ ў 2005 годзе А.Лукашэнка патрабаваў ад кіраўніцтва «Гомсельмаша» пераходу на поўнае самафінансаванне, а ў 2019-м ён жа ў чарговы раз заявіў, што прадпрыемства неабходна як мага хутчэй вывесці на рэнтабельную работу: *«Збірайцеся і думайце, але каб ў будучым годзе мы перасталі гаварыць пра «Гомсельмаш» у адмоўным плане»*.

Мінула два гады, а холдынг як працаваў з велізарнымі стратамі, так яны і працягваюць цягнуць яго на дно. У 2021 годзе «Гомсельмаш» спрацаваў са стратамі на 407 мільёнаў рублёў. Ён вінен 1,1 мільярда рублёў па доўгатэрміновых абавязацельствах (годам раней было 993 мільёны) і 512 мільёнаў рублёў па кароткатэрміновых крэдытах.

Прадпрыемства працуе са стратамі трэці год запар. За 2019 год чыстыя страты склалі 31 мільён рублёў, а ў 2018-м – 67,8 мільёна рублёў.

У склад «Гомсельмаша» таксама ўваходзіць **Гомельскі завод ліцця і нармаляў**. За мінулы год ён спрацаваў з чыстымі стратамі на 251 мільён рублёў, годам раней – з прыбыткам у 38 тысяч рублёў.

Па доўгатэрміновых крэдытах гэты завод вінен 581 мільён рублёў, па кароткатэрміновых – 126 мільёнаў. За 2014–2020 гады колькасць занятых на гэтым заводзе скарацілася на 32,3 працэнта (было 4422 чалавекі, стала 2994).

А што з «Лідаграпраммашам»?

«Лідаграпраммаш» таксама падпарадкоўваецца «Гомсельмашу», асноўная прадукцыя – касілкі, сеялкі і таксама камбайны. Згодна са справаздачнасцю, асноўны даход заводу прыносіць вытворчасць сеялак (47 працэнтаў выручкі) і касілак (21 працэнт).

«Лідаграпраммаш» скончыў мінулы год з прыбыткам у 4,7 мільёна рублёў. Годам раней прыбытак быў меншы – 1,1 мільёна.

Па доўгатэрміновых крэдытах завод вінен 46,7 мільёна рублёў, па кароткатэрміновых – 15,4 мільёна.

Хто купляе беларускія камбайны

За мінулы год Беларусь прадала 208 збожжаўборачных камбайнаў агулам на 21,6 мільёна долараў. Кошт быў меншы на 15,4 працэнта, чым у 2019 годзе. Найбольш беларускіх камбайнаў набылі ў Расіі (103), Азербайджане (77) і Казахстане (8).

У ранейшыя гады, пачынаючы ад 2017-га, прыблізная сума экспарту камбайнаў – 22 мільёны долараў. У 2020 годзе ў Беларусі выпусцілі 1125 камбайнаў.

«Недзеяздольная бізнес-мадэль»

На думку фінансавага аналітыка «Альпары Еразія» **Вадзіма Іосуба**, бухгалтарскі баланс «Гомсельмаша» выглядае як баланс класічнага банкрута.

– Трэба закрываць такі бізнес і думаць, што рабіць з назапашанымі стратамі. Вельмі вялікая дэбіторская запазычанасць, то-бок прадпрыемству пакупнікі вінаваты больш за паўмільярда рублёў. Такая дэбіторка сведчыць, што за прадукцыю яны не атрымліваюць плату. Гэта натуральна, бо асноўны рынак збыту – беларускія сельскагаспадарчыя прадпрыемствы, якія самі ў кепскім фінансавым становішчы. Пры гэтым трацяцца грошы на заробкі, на камплектныя часткі. Гэта ўсё можа існаваць выключна на крэдытах.

Сумарна крэдыты перавышаюць усе актывы. Нават калі ўсе даўжнікі разлічацца і атрымаецца прадаць усе складскія запасы, гэтага не хопіць, каб вярнуць даўгі, – кажа Вадзім Іосуб.

На думку фінансавага аналітыка, бізнес-мадэль такога прадпрыемства недзеяздольная. Выйсці два: закрыць завод, ці далей назапашваць страты, і некалі ў будучыні яны ўсё адно лягуць на падаткаплацельшчыкаў.

На сённяшні дзень відавочна адно: «Гомсельмаш» існуе за кошт падаткаплацельшчыкаў. Грошы, якія прадпрыемства атрымлівае з казны, якія паступаюць на яго рахунак у выглядзе льготных крэдытаў, маглі б пайсці на павышэнне заробкаў, пенсій, выплат грамадзянам, што маюць патрэбу ў дапамозе. Хто б што ні казаў, а ўлады павінны сур'ёзна задумацца над рэфармаваннем многіх айчынных прамысловых гігантаў.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Андрэй БАСТУНЕЦ:

«Пакуль жыву і працую ў Літве...»

Кіраўнік ліквідаванага грамадскага аб'яднання «Беларуская асацыяцыя журналістаў» распавёў «Народнай Волі» пра сябе і перспектывы арганізацыі, якую закрылі.

Нагадаем, што 27 жніўня Вярхоўны суд Беларусі задаволіў іск Міністэрства юстыцыі аб ліквідацыі ГА «Беларуская асацыяцыя журналістаў» (БАЖ).

Яшчэ ў чэрвені Міністэрства юстыцыі пачало маштабную праверку дзейнасці БАЖа, а 14 ліпеня ў іх офісе без прысутнасці прадстаўнікоў арганізацыі сілавікі, узламаўшы дзверы, правялі вобыск. Пасля гэтага офіс апячаталі і доступ у яго заблакіравалі. Таксама ў гэты дзень былі заблакіраваны аперацыі па банкаўскім рахунку арганізацыі.

А на наступны дзень пасля вобыску і блакіравання офіса Беларуская асацыяцыя журналістаў атрымала ад Міністэрства юстыцыі копію загада аб вынясенні пісьмовага папярэджання. 21 ліпеня стала вядома, што міністэрства накіравала ў Вярхоўны суд Беларусі іск аб ліквідацыі арганізацыі...

– Шчыра кажучы, мы былі падрыхтаваны да такога развіцця падзей, таму рашэнне аб ліквідацыі арганізацыі снегам сярод лета не стала, – кажа **Андрэй БАСТУНЕЦ**. – Іншая справа, што пакуль мы яшчэ не бачылі судовага рашэння, нам яго не аддалі. Але я абсалютна ўпэўнены, што гэта беспадстаўная ліквідацыя з пункту гледжання закона. Дастаткова прагледзець храналогію нашага пераследу, каб зразумець, што гэта была загадзя спланаваная аперацыя па ліквідацыі БАЖа, у якой былі задзейнічаны адразу некалькі структур. Зразумела, што і вынік аперацыі быў зараней запланаваны, таму нейкіх аптымістычных спадзяванняў ні ў кога не было. Хаця, натуральна, хацелася б верыць у лепшае.

– Што далей будзе з БАЖам?

– Пакуль мы знаходзімся ў стадыі ліквідацыі, але фактычна дзейнасць арганізацыі ў Беларусі ўжо забаронена. Праўда, як я казаў раней, БАЖ – гэта не запіс у рэестры юрыдычных асоб, а ў першую чаргу людзі, якія аб'яднаны адными думкамі. Думаю, сваю місію мы будзем выконваць і далей. У якой форме? Мы над гэтым думаем. Адно магу сказаць дакладна: праца працягнецца, бо дзеля гэтага ў свой час і стваралася Беларуская асацыяцыя журналістаў.

– Ці магчыма арганізацыю зарэгістраваць у суседняй краіне?

– Гэта адзін з тых варыянтаў, якія разглядаюцца.

– Андрэй, калі не сакрэт, дзе вы зараз знаходзіцеся і чым займаецеся?

– Каля месяца таму я з'ехаў у Літву, дзе якраз і ідзе абмеркаванне таго, як далей працаваць і БАЖу, і наогул медыясектару, бо сітуацыя з незалежнымі СМІ ў Беларусі кардынальным чынам змянілася.

У бліжэйшы час планую вярнуцца ў Беларусь, але калі будзе гэты «бліжэйшы час», сказаць складана. Мы ўсе зараз жывём кароткатэрміновай перспектывай.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ИЗ ПЕРВЫХ УСТ

Василий ШЛЫНДИКОВ:

«Начали поздравлять за год до юбилея...»

*1 сентября бывший руководитель известного белорусского предприятия «Амкодор» **Василий Шлындиков** встретил свой очередной день рождения. Всё было традиционно, но удивило его другое...*

– С утра начались звонки и поздравления с юбилеем, – *рассказал Василий Михайлович «Народной Воле»*. – В «Фэйсбуке» политик Сергей Калякин отметил мой якобы 75-летний юбилей и пожелал здоровья и долголетия. Были звонки по телефону. Но 1 сентября мне исполнилось только 74 года, юбилей через год.

Когда начал разбираться, оказалось, что в социальных сетях мне уже действительно 75. Интернет – великая сила, там народ особо не разбирается и не перепроверяет информацию. Поэтому, если выдали, что у тебя юбилей, – принимай поздравления!

Сейчас Василий Шлындиков находится за городом, он старается дистанцироваться от массового скопления людей, чтобы не заболеть коронавирусом.

– Пока меня эта зараза обходит стороной, но не нужно искушать судьбу, – *отмечает мой собеседник*. – Так что в спокойной обстановке кошу траву в деревне.

От коронавируса я уже первый раз привился, сейчас ожидаю второй этап вакцинации. Кстати, никаких последствий после прививки не было, всё прошло хорошо.

Даже за городом Василий Шлындиков продолжает отслеживать политические и экономические события в стране.

– Ситуация плачевная, – *говорит он*. – Ликвидируются практически все общественные объединения, репрессии продолжаются. Убирают любые очаги сопротивления, всё, что не под контролем государства. И в ближайшее время эти репрессии, думаю, продолжатся.

В белорусской экономике всё тоже достаточно непросто, потому что положение постоянно ухудшается. Правительство на публике старается делать хорошую мину при плохой игре, но что им еще остается? Мне кажется, что чиновники и сами не знают, что сегодня реально происходит в нашей экономике.

Многие предприятия еле скрипят, но инфляция может обрушить их долги. Упадут долги – возможно, заводы и оживут на какое-то время.

Кстати, когда слышу, что санкции нам не страшны, что торговля с Западом – это мизер, становится просто смешно. Но, думаю, будут искать обходные пути, как максимально обойти эти санкции.

Знаю, что в санкционный список попал и нынешний руководитель «Амкодора» Александр Шакутин, но, на мой взгляд, он в меньшей степени в чем-то виноват. Благодаря тому, что предприятие «Амкодор» попало к нему в руки, оно еще живое. А так бы уже растащили всё, и сегодня там стояли бы одни заборы.

– Я отчетливо понимаю: всё, что сейчас происходит в Беларуси, напрямую связано с Россией, – *добавляет Василий Михайлович*. – Москва настаивает на углубленной интеграции, а поэтому сейчас в стране и идет зачистка всего национального, а также гражданского общества.

Но, думаю, до поглощения Беларуси дело не дойдет. Всё-таки у нас уже выросло новое поколение, которое не ностальгирует по СССР и не видит перспектив в России.

БЕЗ РОЗОВЫХ ОЧКОВ

Александр КЛАСКОВСКИЙ, политический обозреватель

Интеграционные игры становятся всё более опасными для суверенитета Беларуси

(Окончание. Начало на 1-й стр.)

«Десятки самолетов, десятки вертолетов»

Лукашенко и сам затронул тему военного сотрудничества с Россией. В частности, похвалился: *«В ближайшее время (я подписал позавчера распоряжение) из Российской Федерации поставят нам (не буду говорить, какие деньги и что) десятки самолетов, десятки вертолетов, самого важного вооружения ПВО. Может быть, даже С-400»*.

Звучит сенсационно, грандиозно. В белорусской боевой авиации, которая в основном обходится советским наследием, пригодных к эксплуатации машин осталось с гулькин нос. Например, по данным военного эксперта **Леонида Спаткая**, на начало 2020 года в ВВС и войсках ПВО числилось лишь десять ударных вертолетов (теперь, может, и того меньше).

Но возникает сакраментальный вопрос: а за чей счет банкет? Современный истребитель стоит десятки миллионов долларов, дивизион С-400 – сотни миллионов. Между тем весь оборонный бюджет Беларуси на нынешний год не дотягивает и до 600 миллионов долларов.

Ранее Лукашенко заявлял, что предложил Путину продать С-400 *«по сходной цене, в кредит»*, пустив на это часть денег российского займа, сэкономленных на строительстве Белорусской АЭС. Речь шла о сумме в 300–500 миллионов долларов.

Соглашение 2011 года о предоставлении госкредита РФ для строительства Белорусской АЭС предусматривало выделение до 10 миллиардов долларов. В июне прошлого года Лукашенко сообщил, что станция под Островцом *«не десять миллиардов будет стоить, а около шести. И это наша заслуга, что мы отжали четыре миллиарда на строительстве»*.

Во время «Большого разговора» 9 августа нынешнего года Лукашенко заявил, что за основную часть сэкономленных денег хочет построить азотный комбинат, а те самые 300–500 миллионов долларов пустить на закупку в России С-400 и другого современного вооружения.

Но такой суммы, пожалуй, маловато. Турции, например, четыре дивизиона С-400 обошлись в 2,5 миллиарда долларов. И даже если Минску дадут скидку, все равно ценник окажется приличным.

Делят шкуру неубитого медведя

Как же думает выкрутиться белорусская сторона? Минский военный эксперт **Александр Алесин** в комментарии для *Naviny.by* предположил, что *«планы построить второй азотный комбинат, возможно, откладываются»*.

Аналитик связывает это с неготовностью России давать значительные скидки на газ. Между тем для работы нового азотного комбината надо будет покупать около 2 миллиардов кубометров природного газа в год.

А поскольку ценник нынче кусач, то деньги, которые предполагалось пустить на строительство комбината, Лукашенко, возможно, решил потратить на оружие, рассуждает собеседник *Naviny.by*. За несколько же миллиардов долларов, да еще если Москва даст хорошую скидку, *«можно закупить серьезное количество вооружений»*.

К тому же Москва сейчас озабочена афганским кризисом, создающим угрозы для Центральной Азии, а это *«заставляет больше доверять Лукашенко на западных рубежах. Но тогда его надо вооружить»*, говорит Алесин.

Остается добавить, что, рассуждая о трате денег, сэкономленных на АЭС (раньше была идея построить за них еще и свой порт в Ленинградской области), белорусское руководство делит шкуру неубитого медведя. Путин пока своего слова не сказал.

Российская база под вывеской учебно-боевого центра?

Тем временем некоторые аналитики заговорили, что в Беларуси под маркой учебно-боевого центра совместной подготовки ВВС и войск ПВО двух стран создается де-факто основа для российской военной базы.

Комментаторы обращают внимание на сообщение телеграм-канала Министерства обороны Беларуси: для формирования центра *«в Гродно прибыли подразделения зенитных ракетных войск Российской Федерации»*. Зачем для учебных целей посылать целые подразделения?

Также Минобороны сообщает, что *«3 сентября ожидается прибытие авиационной составляющей (самолетов Су-30СМ ВКС России) на аэродром Барановичи»*. Что это, как не прообраз базы, задаются вопросом обозреватели. Ведь это будут не фанерные макеты, а настоящие боевые самолеты.

«База – это прежде всего юрисдикция», – подчеркивает Алесин. Статус базы нужно оформлять межправительственным соглашением, пока же двусторонние договоренности таковы, что личный состав российских вооруженных сил может находиться в Беларуси не более двух месяцев, затем необходима ротация, пояснил эксперт.

Российские же самолеты, предназначенные для учебных целей, скорее всего, *«не будут иметь всей полноты бортового оборудования»*. К тому же, если их станут интенсивно эксплуатировать, *«их ресурс очень быстро исчерпается»*, сказал Алесин.

Однако в любом случае усиление российского военного присутствия в Беларуси налицо. И кто знает, не продавит ли в перспективе Москва и размещение полноценных военных баз?

По мере того как зависимость белорусского режима от Москвы усиливается, интеграционные игры становятся всё более опасными для суверенитета.

Народная Воля
http://www.nv-online.info
3 ВЕРАСНЯ 2021 г.

Віталь ЧЫРВІНСКІ:

«А што павінен быў зрабіць капітан ці маёр у сваім падраздзяленні – паўстанне падняць?»

*Пасля прымусовага звальнення з Ваеннай акадэміі ў кастрычніку 2020 года падпалкоўнік запасу **Віталь Чырвінскі** не апусціў рукі. Ён завёў на YouTube уласны канал і чытае там лекцыі па ваеннай гісторыі Беларусі. Прычым чытае харызматычна, захоплена, з веданнем справы. За некалькі месяцаў канал займеў больш за 12.000 падпісчыкаў і працягвае набываць усё большую папулярнасць. Мы вырашылі распытаць ваеннага гісторыка пра яго 25-гадовую вайсковую службу, пра звальненне і стаўленне да войска на мінскіх вуліцах падчас акцый пратэсту.*

Віталь Чырвінскі.

– Віталь, я пачытаў вашы кнігі, паслухаў вашы відэаролікі – яны створаны захопленым і надзвычай дасведчаным чалавекам. Адкуль у вас гэтае захапленне беларускай ваеннай гісторыяй? Думаю, што такой дысцыпліны ў Бакінскім вышэйшым агульнавайсковым камандным вучылішчы вам не выкладалі.

– Вядома ж, не выкладалі. І ў школе (звычайнай мінскай, рускамоўнай) я гісторыяй не асабліва захапляўся. Потым – два гады тэрміновай службы, чатыры – у вучылішчы. Гісторыя як бы ішла міма мяне. І вось пасля распаду СССР я лейтэнантам вяртаюся ў 1992 годзе ў Беларусь і служу ў Мар'інай Горцы. Неяк іду побач з мясцовым кірмашыкам, а там нейкі дзядок кнігі прадае. Я купіў аповесць «Пагоня на Грунвальд» Кастуся Тарасава – з бел-чырвона-белым сцяжком на вокладцы. І яна мяне настолькі захапіла! Помню, чытаю пералік беларускіх харугваў, што выпраўляліся на Грунвальд, і думаю: дык і нашы продкі не аборай хлеб кроілі, у такіх бітвах удзельнічалі! Вось тады і прарасло ўва мне зярнятка цікавасці да ваеннай гісторыі.

– Але як афіцэр-пехацінец мог рэалізаваць на практыцы гэтую сваю цікавасць?

– Так, маёй задачай было – навучыць байцоў страляць, хадзіць страявым крокам, вадзіць баявую машыну пяхоты. Мае пасады – камандзір мотастралковага ўзвода, роты, начальнік штаба танкавага батальёна, мотастралковага батальёна, камандзір стралковага батальёна, намеснік начальніка штаба разведвальнага батальёна – не былі звязаны з ідэалогіяй, якой займаліся нампаліты. Але я адчуваў, што ў беларускім войску не хапае ведання сваёй гісторыі. Мне і мае нампаліты гаварылі: «Няма адпаведнай літаратуры, чым гістарычным мы можам зацікавіць салдат?» Але і тады, і цяпер я перакананы: толькі веданне ваеннай гісторыі выхоўвае салдата-патрыёта. І я стаў прыходзіць у нядзелю – у свой выхадны дзень – у сваё падраздзяленне і чытаць лекцыі. Першая лекцыя, як сёння помню, была ў разведбаце – пра лісоўчыкаў (гэта свайго роду першы беларускі спецназ, які існаваў яшчэ ў XVII стагоддзі).

– Зміцер Вайцюшкевіч нават песню лісоўчыкам прысвяціў: *«Мы Масковію дзідай мералі, / шабляй мералі сіні Дунай, / даляцелі б і да Амерыкі, / толькі надта ж далёкі край».*

– Так, кавалерысты палкоўніка Аляксандра Лісоўскага (беларускі шляхціц з Віленшчыны) шмат куды даляталі – удзельнічалі ў бітвах і з Масковіяй, і з туркамі-асманамі.

– Помню вашы артыкулы ў часопісе «Армія» – афіцыйным выданні Міністэрства абароны. Пра Вітаўта, Канстанціна Астрожскага, Яна Караля Хадкевіча – у кожным нумары! Гэта 2010–2011 гады. Тады гэта было запатрабавана?

– Яшчэ як! У 2010-м, завочна скончыўшы гістфак Педуніверсітэта імя Максіма Танка, я ўзначальваў (з 2007 года) у Міністэрстве абароны групу па арганізацыі ваенна-гістарычнай працы і геральдычнага забеспячэння Узброеных сіл Рэспублікі Беларусь. Мы бралі ўдзел у шматлікіх ваенна-гістарычных канферэнцыях, рыхтавалі даклады для вышэйшых чыноў – міністра абароны, начальніка Генеральнага штаба. Я актыўна папулярызаваў ваенную гісторыю праз часопіс «Армія», які разыходзіўся па ўсім войску. Мы таксама беларусізавалі ваенна-геральдычную сістэму. Загадам міністра абароны было зацверджана, што ўсе геральдычныя знакі – шэўроны, нашыўкі і г.д. – павінны быць выключна на беларускай мове. Як, дарэчы, робіцца і ў дзяржаўнай сістэме ўзнагарод. Вы дзяржаўную ўзнагароду з надпісам на рускай мове не знойдзеце. Там усё па-беларуску. І гэта правільна.

Сям'я аднадумцаў: з жонкай Наталляй і сынамі Янам і Антосем.

– Не адступіліся вы ад сваіх перакананняў і ў Ваеннай акадэміі, выкладаючы на кафедры тактыкі. Як вы там папулярызавалі беларускую мову?

– Ну, напрыклад, казаў курсантам: тым, хто будзе адказваць па-беларуску, завышу адзнаку на бал. І курсанты ставіліся да гэтага пазітыўна. Неяк выкладаў у дэсантнікаў, вельмі добрыя хлопцы былі. Адзін падымае руку і пытаецца, ці ёсць сучасныя вайсковыя статуты па-беларуску. Я прынёс – ён з такім захапленнем іх чытаў, як «Тры мушкецёры»! А неяк падышоў да мяне начальнік факультэта і прапанаваў абнавіць яшчэ савецкія стэнды ў фае. Я падрыхтаваў цэлую гістарычную экспазіцыю, як у музеі, – пачынаючы ад Полацкага княства і Вялікага Княства Літоўскага да сучаснасці. Начальніку акадэміі спадабалася, ён выдзеліў сродкі. І я некалькі месяцаў сядзеў дзень-ноч, дзень-ноч, рыхтаваў ілюстрацыйны матэрыял, пісаў тэксты. Падборка персаналій там пачынаецца ад князя Брачыслава, ад Усяслава Чарадзея і заканчваецца сучасным Героем Беларусі лётчыкам Карватам. Там цяпер кожны дзень праходзяць экскурсіі працягласцю каля гадзіны. Ёсць пра што расказаць. Беларуская ваенная гісторыя – гэта цэлы акіян нязведаны!

– А ваша экспазіцыя (з выгляду сапраўды цэлы музей) у акадэміі нейкую цэнзуру праходзіла?

– Вядома ж. І не ўсё тая цэнзура прапусціла. Скажам, Аршанская бітва была выкраслена чорным маркерам. Я папрасіў: ну хоць карцінку пакіньце. І знакамітая карціна «Бітва пад Оршай» засталася, курсанты яе бачаць. А яшчэ мне сказалі: у вас зашмат паўстанняў супраць Расійскай імперыі, прыбярыце. Нешта я прыбраў, але паўстанне 1863 года пакінуў. І яно таксама засталося.

– Курсанты вас паважалі, міні-музей вы ў акадэміі стварылі. За што ж вас звольнілі ў кастрычніку 2020 года?

– У мяне атрымалася прэвентыўнае звальненне. На мяне даўно вока паклалі. А тут – выбары. Мяне «зафіксавалі» на пікеце Ціханоўскай, потым нехта напісаў данос, што я з балкона «Жыве Беларусь!» крычаў. Начальства выклікала: вы нам не падыходзіце, пішыце заяву… Я напісаў. Відаць, сёння ў акадэміі нехта рукі пацірае: глядзіце, якую мы «контру» выкарчавалі... Але я не шкадую. Толькі вельмі сумую па сваіх курсантах.

– У акадэмічнай аўдыторыі вас чалавек 100 слухала, а на YouTube ў вас 12.000 падпісчыкаў. Вось як кола слухачоў пашырылася!

– Я ведаю дакладна, што мяне глядзяць нават генералы, хоць падабайкі і асцерагаюцца ставіць. Іду ў краму ў сваім ваенным гарадку, сустракаю афіцэраў, шторазу мінімум чалавек пяць скажуць, што глядзяць мой канал.

– Дык і сапраўды цікава. У вашых роліках нават элементы мультыфікацыі прысутнічаюць. Скажам, калі князь Альгерд Маскву захапіў, Дзмітрый Данскі плача на карцінцы. Вам нехта прафесійна дапамагае?

– Так, сам я не справіўся б. Найбольш мне дапамагае малодшы сын. Ён мяне і падштурхнуў, падказаў, з якога боку ў раку пад назвай YouTube ўвайсці. Гэта як скочыць з парашутам. Галоўнае – не баяцца.

– Вы аўтар дзвюх грунтоўных кніг – «Беларусь у войнах» (2016) і «Беларусь у войнах Расійскай імперыі» (2018). Я іх з цікавасцю прачытаў і хачу запытацца: наколькі правамоцна залічваць да беларускіх палкаводцаў, напрыклад, маршала Якубоўскага ці куміра дэсантнікаў генерала арміі Маргелава? Яны ўсё ж служылі Савецкаму Саюзу, а не Беларусі.

Годная кампанія – падпалкоўнік з гетманамі і маршаламі.

– З такім падыходам трэба і ад Каліноўскага адмовіцца, і ад Касцюшкі. Бо і яны не змагаліся за Беларусь у сучасным разуменні. Не трэба гэтага рабіць. Той жа Маргелаў – гэта найвыдатнейшая асоба! У яго асабістай справе, якую я знайшоў у Падольскім архіве, ён уласнаручна вызначыўся: беларус. Ён вучыўся ў Аб'яднанай беларускай вайсковай школе ў 1920-я гады, калі поўным ходам ішла беларусізацыя, яго рыхтавалі на камандзіра нацыянальнай вайсковай часці. Ён служыў у 33-й Беларускай стралковай дывізіі пад Магілёвам. У 1934 годзе ўдзельнічаў у легендарным паходзе лыжным з Мінска ў Маскву – даставіў асабіста наркаму Варашылаву пакет з вітаннем ад Беларускай вайсковай акругі. Ён прабег на лыжах каля 1000 кіламетраў, дасылаючы данясенні па-беларуску (яны публікаваліся ў тагачаснай перыёдыцы). І прысягу ён прымаў на беларускай мове. А вазьміце таго ж Якубоўскага. У маёй экспазіцыі выстаўлена копія яго анкеты, запоўненая ім па-беларуску. Ён пісаўся тады Янка Ігнатаў, гэта потым з яго зрабілі Івана.

– Лепш ужо бачыць у нашых музеях Маргелава з Якубоўскім, чым якога-небудзь Суворава, на перамогах якога дакладна не выхаваеш патрыёта Беларусі.

– Я быў у музеі Суворава ў Кобрыне. Пабачыў карціну, прысвечаную бітве пад вёскай Арэхава і спытаўся ў экскурсавода, ці ведае ён, што Сувораў загадаў гэту вёску спаліць. Яна яму перашкаджала пры вядзенні бою. Не з людзьмі, канешне, як Хатынь. Цяпер у гэтай вёсцы стаіць бюст Суворава… Што нам рабіць з гэтымі Суворавымі, Кутузавымі, Неўскімі і гэтак далей? Я супраць таго, каб помнікі ім нішчыць бульдозерамі. Тут павінна атрымацца спаборніцтва. Мы павінны стварыць на фактуры, якой у нас дастаткова, свой беларускі пантэон: Леў Сапега, Ян Караль Хадкевіч, Касцюшка, Канстанцін Астрожскі, Каліноўскі… Трэба здымаць пра іх фільмы, пісаць пра іх кнігі, помнікі ім ставіць. І людзі павернуцца да свайго, а не да Суворава… І тут яшчэ адзін важны момант. Калі людзі прыходзяць у домік Пятра І у Полацку, то павінны даведацца, хто ўзарваў сабор Святой Сафіі.

– Армія – даволі закрытая прастора. Якія там настроі? Ці шмат там прыхільнікаў «русского мира»?

– Яны ёсць, хоць з гадамі іх становіцца менш. Сярод маіх знаёмых афіцэраў такіх было прыкладна два чалавекі са ста. У маёй практыцы здараліся выпадкі, калі на інфармацыйных хвілінках курсанты (пасля падзей у Крыме) з непрыхаваным піетэтам гаварылі пра Пуціна. У адносінах да беларускага прэзідэнта я такога піетэту не адчуў... Але прарасійскія настроі апошнім часам значна апалі. Згадайце, як «русскомирцы» летась хадзілі маршамі па Мінску, чакаючы, што да іх далучацца шматлікія прыхільнікі. І што? Іх хадзіла ўсяго некалькі дзясяткаў. Амаль ніхто ў двухмільённым Мінску не далучыўся. І гэта вельмі паказальны факт.

– Што вы, падпалкоўнік запасу, які палову жыцця аддаў Узброеным сілам, адчувалі ў жніўні 2020-га, калі супраць мірных шэсцяў былі кінуты вайскоўцы з бранятэхнікай?

– Мне было прыкра і агідна, што вайскоўцаў выкарыстоўваюць, укладваючы ім у галаву, нібы яны абараняюць дзяржаву. Але, зноў жа, што павінен быў зрабіць капітан ці маёр у сваім падраздзяленні? Паўстанне падняць? Яму загад зверху прыйшоў, ён выканаў. Добра, што не было каманды адкрыць агонь… Многія афіцэры зразумелі, куды іх хочуць уцягнуць, што потым гэтую пляму з армейскага мундзіра не змыеш. Вайскоўцы ў такой сітуацыі – заўсёды закладнікі. Я не магу сказаць, што яны здрадзілі беларускаму народу.

– Вы прымалі прысягу пад бел-чырвона-белым сцягам. А як ставіцеся да ініцыятывы Генеральнай пракуратуры прызнаць яго экстрэмісцкім?

– Найперш нагадаю, што першымі, хто прыняў гэты сцяг як беларускі, сталі не навукоўцы, не інтэлігенцыя, а вайскоўцы. З лютага 1917 года, каб абазначыць сябе, яны пачалі на фронце насіць стужкі бел-чырвона-белыя. А што адбылося на Першым Усебеларускім з'ездзе ў тым жа 1917-м? Калі нейкі засланы казачок абразіў на сцэне бел-чырвона-белы сцяг, генерал Аляксееўскі, барадаты франтавік, укленчыў перад сцягам і пацалаваў яго. Калі б гэта прафесар які зрабіў (той жа Карскі) – гэта было б адно. А тут – генерал! Гэта было вельмі важна. Што да ініцыятывы Генпракуратуры, то гэта проста дурасць. Яны хоць разумеюць, што прыдумалі? Гэта ж трэба будзе выразаць з усіх газет фота першага прэзідэнта са сцягам, рэвізаваць усе музеі, бібліятэкі… Трэба пакінуць нацыянальную сімволіку ў спакоі, яна ўжо засталася ў беларускай гісторыі.

Міхась СКОБЛА.

КАЛОНКА АЛЕСЯ НЯЎВЕСЯ

Як граніт была сцяна, а цяпер сцяне хана

У дачнай пабудове ў вёсцы Лапічы Буда-Кашалёўскага раёна зладзеі разабралі сцяну хаты, каб выкрасці прадукты з лядоўні. Узбуджана крымінальная справа.

Галодных злодзеяў гайня
Па-воўчы рыскала ў гародзе,
Бо голад цётцы не раўня –
Гавораць гэтак у народзе.
Але ў гародзе, як назло,
Былі зусім пустымі грады,
Адно што зелле там расло –
Яму зламыснікі не рады.
Чаму ж для іх аблом такі?
Гаспадары ўжо год каторы
Тут не садзілі агуркі
І не расцілі памідоры.
Не мелі цягі да зямлі
(Таму зямля быллём і плача)
І ў вёсцы гэтай не жылі,
А тая хата – проста дача.
Не кожны дзень гаспадары
Наведвалі куток забіты:
За месяц два разы ці тры
Сюды наносілі візіты.
Занятак быў у іх які?
Само сабой, па чарцы бралі
І гатавалі шашлыкі,
Тым больш калі былі з сябрамі.
Таму ў лядоўні заўсягды
Былі харчовыя запасы.
Зладзюгі ўчулі пах яды,
З іх кожны ласы на каўбасы.
Ды толькі хата на замку,
А той замок трывалы надта –
Зламаць не ўдасца й мацаку,
Хіба што рады дасць граната.
– Магчымасць бачу я адну
Ажыццявіць свае намеры:
Лягчэй нам разабраць сцяну,
Чым трапіць да яды праз дзверы, –
Падаў ідэю іх важак. –
Бяромся, хлопцы, за работу!
Каб апасля паесці ўсмак,
Яны ўвіхаліся да поту.
І сапраўды крычалі «ўра»,
Калі пашарылі ў лядоўні:
Былі там чорная ікра
І паляндвіцы пояс доўгі.
Іх ахапіў экстаз, калі
З лядоўні вынырнула й пляшка…
Зладзюг пакуль што не знайшлі,
Аднак знайсці, бадай, няцяжка.
Чакае злыдняў баланда,
А не ікра і паляндвіца.
Гаспадароў гняце нуда,
Ім, небаракам, дрэнна спіцца.
Што з хаты выкралі яны
Харчы, няма вялікай страты.
Гаспадарам шкада сцяны,
Бо без сцяны няма і хаты.

***

Я абібокам намякну:
Не разбіраць у хаце трэба,
А трэба будаваць сцяну,
Каб зарабіць на лусту хлеба.

Вочы

Вялікія ў жанчыны вочы,
Каб і адкрыта, і тайком,
І днём, і нават сярод ночы
Сачыць за ўласным мужыком.
Чаму ў мужчын малыя вочы?
На гэта не пралью святло,
Ды выдам варыянт рабочы:
Каб выдраць іх цяжэй было…

Бясконцыя пошукі

Няшчасная доля такая –
З начальствам заўжды варагую:
Спярша справядлівасць шукаю,
А потым – работу другую…

Харошы шлюб

Ад жанчыны пачуў кагадзе:
– Я лічыцьму, што шлюб харошы,
Калі бачыцьму мужа радзей,
А часцей – ягоныя грошы.

Асіная талія

Ты пазнаёміўся з дзяўчынай,
А тая з таліяй асінай?
Падстаў для захаплення мала:
Там у камплекце ёсць і джала…

Шчасце і чарка

У сябра я змушаны ўкрасці
Падслуханы выраз, бо яркі:
«Разбітая чарка – да шчасця,
Разбітае шчасце –да чаркі…»

ИЗ-ЗА РЕШЕТКИ

«Кажется, в стране отменили вообще все законы»

Фигуранты «дела TUT.BY» рассказали о более чем 100 днях в неволе

18 мая силовики пришли в офис TUT.BY и домой к действующим и бывшим сотрудникам компании «ТУТ БАЙ МЕДИА». С тех пор 15 человек находятся в неволе.

Более 100 дней они не рядом со своими родными и друзьями, не ходят на работу, в театр, спортзал и магазины. Более 100 дней большинство из них живет в небольшом пространстве с незнакомыми людьми в полной неопределенности и видит небо только во время прогулок в маленьком дворике СИЗО №1. Более 100 дней они живут письмами от близких и незнакомцев, ведь это единственная связь с миром, которая у них осталась.

Главный редактор TUT.BY Марина Золотова и журналист Елена Толкачева рассказали в письмах о буднях в СИЗО, о том, что занимает их мысли и каким они видят свое будущее.

Марина ЗОЛОТОВА: «Привыкнуть к несправедливости невозможно»

«Тюремным опытом в Беларуси мало кого можно удивить. Мы и так были вверху списка по количеству сидельцев на 100 тысяч человек (в Европе по этому показателю Беларусь занимает первое место. – **Прим.ред.**)*, а с появлением тысяч политических дел только укрепили свои позиции в этом рейтинге»*, – замечает в письме главред TUT.BY **Марина Золотова**.

Главный редактор TUT.BY замечает, как много людей сидит в неволе долгие месяцы в ожидании суда. Если сама Марина и ее коллеги находятся за решеткой более 100 дней, то, к примеру, **Светлана Купреева** (подруга семьи Виктора Бабарико) в СИЗО КГБ уже больше года. Там она получила травму и сломала два ребра. Никто не знает, когда ее будут судить и за что. Дома Светлану ждет пожилая мама. **Мария Колесникова** тоже сидит без малого год, как и **Марфа Рабкова**. Последняя какое-то время держала голодовку и очень сильно похудела. Студенты, большинство из которых – девочки, за решеткой уже более девяти месяцев, как и журналистки **Катерина Андреева** и **Дарья Чульцова**.

Но даже если посмотреть на находящихся под стражей, кроме политзаключенных, то их тоже окажется немало. Например, по статье 243 (уклонение от уплаты налогов, сборов) много месяцев проводят в СИЗО руководители предприятий, бухгалтеры, экономисты.

«За это время бизнес часто разваливается, предприятия ликвидируются, люди теряют работу. А государство лишается источников дохода в виде налогов и к тому же получает какое-то количество безработных, при этом тратя средства на содержание «экономических» в СИЗО. Люди могли бы выйти под залог, поддерживать нормальную работу предприятия и приносить пользу государству», – рассуждает Золотова.

Самое ужасное в тюрьме – это отсутствие свободы, пересказывает муж Марины **Василий** ее мысли. Человек находится в замкнутом пространстве 24/7, лишь на час в день его выводят в маленький дворик на прогулку. Информационный вакуум, крошечная камера и никакой возможности полного уединения хотя бы на несколько минут. Но больше всего Марина тоскует по семье, жалеет о том, что важные в жизни родных события проходят без нее. Так, она не смогла присутствовать на 15-летии сына, не видела, какие новые трюки он поставил на своем любимом скейте. Марина пропустила выпускной дочери и не смогла поддержать ее лично, когда та сдавала ЦТ и вступительные экзамены в Академию искусств.

Главред TUT.BY не исключала подобного развития событий. Ее дочь **Надежда** вспоминает: как-то вместе они покупали легинсы и белье и шутили, что в тюрьме пригодятся. Тогда посмеялись, а сейчас эти легинсы согревают ее маму «там».

Бытовые условия у Марины Золотовой «сносные», пересказывает ее слова муж, хотя она каждый день помнит, что они могут измениться в любой момент.

– Некоторые вещи кажутся ей абсурдными. И ситуацию, наверное, можно было легко изменить, но никто не хочет этого делать: или «абы чего не вышло», или потому, что люди в камерах должны страдать по определению (при том что большинство находящихся в СИЗО еще не осуждены, то есть их вина не доказана), – говорит Василий. *– Марина делится таким примером: нельзя передать маникюрные ножницы или даже специальные кусачки для обрезки ногтей. Маникюрные ножницы одни на весь женский корпус. Пользоваться ими практически невозможно. И страшно. Почему не выдавать содержащимся под стражей их личные ножницы, например, по запросу раз в неделю? Ну и отдельный вопрос – сушка постиранного белья. Делать это в камере совершенно негде.*

Но к бытовому неустройству можно быстро адаптироваться, говорит Марина. К людям – тоже: со всеми можно найти общий язык. А вот привыкнуть к несправедливости для нее невозможно.

– Больше всего Марину раздражают не бытовые условия, а несправедливость происходящего, – говорит ее супруг. *– Она считает, что ни она, ни ее коллеги, ни многие другие люди не должны находиться в заключении. И что их единственная вина в том, что они не угодны власти. Именно поэтому они там.*

В то же время, признается Марина, ее очень поддерживают письма от родных, друзей, коллег и незнакомых людей. Правда, почту им не приносят в субботу и воскресенье, поэтому эти дни для задержанной *«самые унылые»*.

– Марина твердо знает: она не одна, мы не одни. Ее не забывают, за нее борются, о ней заботятся, ее ждут. А это для нее самое главное. Еще ее очень занимают книги: в них она находит ответы на многие вопросы. Она считает, что если бы те [люди]*, от которых часто зависит судьба страны, судьба мира, больше читали или хотя бы помнили то, о чем читали в детстве или юности (от «Чиполлино» до произведений Достоевского и Солженицына), то много зла удалось бы предотвратить,* – говорит Василий.

Главред одного из крупнейших медиа страны рассказала в письмах, что порой думает о том, что помогло ее прабабушке-врачу, которую фашисты заточили за связь с партизанами и укрывательство еврейских детей, пережить те страшные дни в стенах Пищаловского замка (там находится СИЗО №1, где сейчас содержится Золотова). Она жалеет, что не спросила свою прабабушку об этом, когда та еще была жива. Но всё же думает, что в первую очередь ту поддерживало понимание того, насколько сильно она нужна своим дочерям и что то, что она делала, было правильно.

Марина Золотова тоже уверена, что не сделала ничего, за что ей может быть стыдно, поэтому с оптимизмом смотрит в будущее и знает, что справедливость восторжествует. А еще она говорит, что больше всего ей хочется поскорее обнять мужа, детей, маму и остальных родных, а также коллег. Она продолжает верить, что это произойдет скоро.

Елена ТОЛКАЧЕВА: «Натянутая пружина однажды лопнет»

К журналисту раздела «Деньги и власть» **Елене Толкачевой** 18 мая силовики пришли домой с обыском. Оттуда ее увезли в ДФР в качестве свидетеля. Но домой Елена так и не вернулась: ее сначала отправили в ИВС на Окрестина, а через несколько дней – в СИЗО на Володарского. В итоге ей предъявили обвинение «в соучастии в неуплате налогов», при том что как журналист она не имела доступа к финансовым операциям компании «ТУТ БАЙ МЕДИА». Теперь Елена пишет не статьи на политические и общественно важные темы, а письма – родным, друзьям, коллегам и незнакомым людям, которые ее поддерживают.

«В то, что уже прошло 100 дней, поверить довольно сложно. Если бы не календарь, я бы была бы уверена, что всё еще 18 мая», – делится в письме своими мыслями Елена.

В СИЗО, говорит она, кажется, что День сурка есть не только в феврале. Там все дни почти одинаковые, и каждая мелочь становится событием. *«Передача – событие, письма – событие. Прогулка в большом дворе – событие. Котлеты на обед – событие вселенского масштаба»*, – пишет она.

В камере, рассказывает Елена, все если счастливы, то счастливы одинаково, а если несчастны, то каждый несчастен по-своему. А настроение в силу обстоятельств и постоянной неопределенности – это качели.

«Порой вижу себя в клетке в суде рядом со своими коллегами. Это будет большая честь стоять рядом с такими людьми. Порой жду, как и многие здесь, что дверь откроется и я со своими сумками, которые тут называют «кешар», и в обнимку с Вентилятором Игорем выйду за ворота замка. Порой кажется, что в стране отменили вообще все законы, в том числе законы физики. Но мои близкие и коллеги из раза в раз убеждают меня, что натянутая пружина однажды лопнет. Этим и живем», – делится Елена своими переживаниями и надеждами.

Что известно о «деле TUT.BY»

В СИЗО и под домашним арестом находятся 15 фигурантов «дела TUT.BY»:

- Людмила Чекина
- Марина Золотова
- Ольга Лойко
- Елена Толкачева
- Анжела Ассад
- Ирина Рыбалко
- Мария Новик
- Алла Лапатко
- Александр Дайнеко
- Андрей Авдеев
- Сергей Повалишев
- Дарья Данилова
- Екатерина Ткаченко
- Ирина Костюченко
- Юлия Чернявская

В день обысков и задержания сотрудников «ТУТ БАЙ МЕДИА» и людей, связанных с компанией, стало известно о заведении уголовного дела по статье за уклонение от уплаты налогов, сборов в особо крупном размере. В КГК заявляли, что «ТУТ БАЙ МЕДИА» якобы была получена выручка, не обусловленная деятельностью, разрешенной для резидентов ПВТ. В тот же день был заблокирован доступ к порталу TUT.BY, силовики изъяли серверы компании. Спустя ровно два месяца материалы TUT.BY включили в список экстремистских.

ТОЧКА ЗРЕНИЯ

Максим САМОРУКОВ, российский политолог:

– Кремль очень не любит разговаривать с улицей, вообще не любит улицу. А вот если бы серьезные люди, с постами, а еще лучше в погонах, могли бы объяснить Москве: вы знаете, ну всех достал Лукашенко, давайте как-то уже решать вопрос, а мы вам гарантируем, что никаких расторжений военного альянса не будет, никаких выходов из интеграционных группировок не будет… Вот тогда бы что-то могло случиться.

То есть белорусскую оппозицию должен представлять тот, кто имеет полномочия давать такие обещания. Кремль готов принимать гарантии только от тех, кто имеет ресурс, чтобы потом эти обещания сдержать.

Для России в Беларуси нужно не удержание власти лично Лукашенко, а сохранение геополитической ориентации и гарантии того, что Беларусь не станет интегрироваться в западные структуры. Последнее даже важнее. То есть имеет значение не столько, что Беларусь будет интегрироваться с Россией, сколько – что она не будет интегрироваться с Западом и не превратится в плацдарм Запада по давлению на Россию.

Вот какие гарантии нужны Кремлю. И кто их мог дать?

Пока получается, что единственный, кто делает это в убедительной для Кремля форме, – это Лукашенко. Поэтому шансов быть услышанными в Москве у белорусской оппозиции нет.

ГДЕ ЭТО ВИДАНО…

Власти Сингапура попросили хакеров «проверить» правительственные ресурсы

В Сингапуре объявили награду хакерам, которые помогут найти слабые места в правительственных ресурсах, сообщает издание «Стрейтс таймс».

Власти сообщили о запуске масштабной программы Bug Bounty, по которой этичные хакеры и специалисты по кибербезопасности смогут заработать 1.500.000 долларов.

Инициативу проявили в агентстве государственных технологий. Платить будут за все выявленные недостатки от 250 до 5000 долларов США (размер зависит от значимости найденных уязвимостей).

«Максимальная выплата будет присуждена за обнаружение уязвимых мест, которые могут оказать исключительное влияние на определенные системы и хранилища данных», – отметили в ведомстве.

Детали обнародуют зарегистрированным участникам проекта. Из подробностей известно, что руководители страны хотят протестировать системы Singpass, обеспечивающей доступ граждан ко всем госуслугам, и Corppass – аналога для юридических лиц. Также планируется оценить совершенство сервисов Министерства людских ресурсов и государственного страхового фонда.

К программе допустят только тех, кто пройдет серьезную проверку или получит специальное приглашение. А тестировать безопасность будут через выделенную частную сеть. Это должно гарантировать, что «белые» хакеры не выйдут за рамки разрешенных правил.

В 2017 году Министерство обороны Сингапура приглашало местных и зарубежных хакеров для раскрытия уязвимых мест в системе кибербезопасности ведомства. Тогда отмечалось, что денег на премии нужно значительно меньше, чем на зарплату для нанятой команды специалистов.

ПОЗИЦИЯ

Глава МИД ФРГ высказался за переговоры с «Талибаном»

Западу стоит вести переговоры с талибами, чтобы не допустить роста терроризма в Афганистане, убежден **Хайко Маас**. Министр также допустил открытие немецкой дипмиссии в Кабуле при власти «Талибана».

Министр иностранных дел ФРГ Хайко Маас считает, что в ситуации с Афганистаном всем заинтересованным сторонам не стоит отказываться от прямых контактов с «Талибаном». *«Лично я думаю, что просто нет другого пути, кроме как переговоры с «Талибаном»*, – заявил он во время визита в Катар.

Необходимо воспрепятствовать возникновению нестабильности в Афганистане, которая *«способствовала бы подъему терроризма»* и серьезно повлияла бы на соседние государства, отметил Маас.

При переговорах с талибами речь идет не о *«формальных вопросах признания»*, а о решении практических проблем, продолжил глава МИД Германии. Например, вопроса дальнейшей работы аэропорта в Кабуле. При этом страны Запада, по словам Мааса, настаивают на выполнении ряда условий: *«Мы определили четкие предпосылки* (для переговоров. – **Ред.**): *соблюдение прав человека, возможность для людей выезжать, и чтобы в Афганистане не укрывали террористические группировки»*.

По оценке немецкого министра, в Афганистане на начало этой недели оставались еще около 300 граждан Германии. Он уточнил, что «Талибан» выразил готовность позволить этим людям и афганцам, ищущим убежища, выехать из страны.

Хайко Маас также допустил открытие посольства Германии в Афганистане при власти талибов. *«Если такое было бы политически возможно и если позволит обстановка в плане безопасности, то Германии стоит однажды снова иметь свое посольство в Кабуле»*, – сказал он. Пока немецкие дипломаты ведут переговоры с талибами в столице Катара Дохе.

У СОСЕДЕЙ

В Москве сделали бесплатными пересадки на наземном транспорте в течение 90 минут

В Москве с 1 сентября пересадки на общественном наземном транспорте стали бесплатными в течение 90 минут с начала поездки, сообщил на своем сайте мэр Москвы **Сергей Собянин.**

Он отметил, что бесплатной пересадкой будут пользоваться около 500 тысяч пассажиров в день. Для тех, кто ездит регулярно, экономия составит 11 тысяч рублей в год.

«Кроме того, эта мера привлечет на наземный транспорт новых пассажиров. Ведь многие люди выбирали пусть более длинный и неудобный, но менее дорогой маршрут. Теперь они смогут сэкономить и время, и деньги. Городской наземный транспорт готов к увеличению пассажиропотока», – заявил Собянин.

Чтобы воспользоваться нововведением, нужно привязать карту «Тройка» к личному кабинету пассажира в приложении или на сайте «Метро Москвы». После привязки карты бесплатная пересадка подключится в течение 12 часов.

СЛУЧАЙ

Акула набросилась на 12-летнюю девочку на общественном пляже

В США акула напала на 12-летнюю девочку, которая приехала отдыхать с родителями на общественный пляж. Об этом сообщает *Fox News Channel*.

Инцидент произошел в городе Оушен-Сити, штат Мэриленд. Как рассказали члены семьи пострадавшей Джордан Прушински, девочка плавала на мелководье, когда на нее набросилась хищная рыба. *«Я не понимала, что происходит, пока не оказалась на берегу. Всюду была кровь»*, – вспоминала Джордан.

Спасатели и посетители пляжа, ставшие свидетелями происшествия, оказали ей первую помощь и отвезли в местную больницу. Там врачи насчитали на ногах девочки 20 ран и наложили ей 42 шва.

«Мы до сих пор не знаем, какая именно это была акула, но врачи скорой помощи сказали, что ни одно другое животное не наносит подобных ран», – рассказала мать пострадавшей Мелисса Прушински.

Власти Оушен-Сити проконсультировались со специалистами, которые заявили, что не исключают возможности нападения морских обитателей на купальщиков на пляжах города.

Ранее сообщалось, что в австралийском штате Западная Австралия мужчина попал в больницу после неудачной попытки прокатиться на акуле. Он прыгнул в воду и попытался оседлать хищную рыбу. В ответ та набросилась на него.

ЛЁС ДЫКТАТАРА

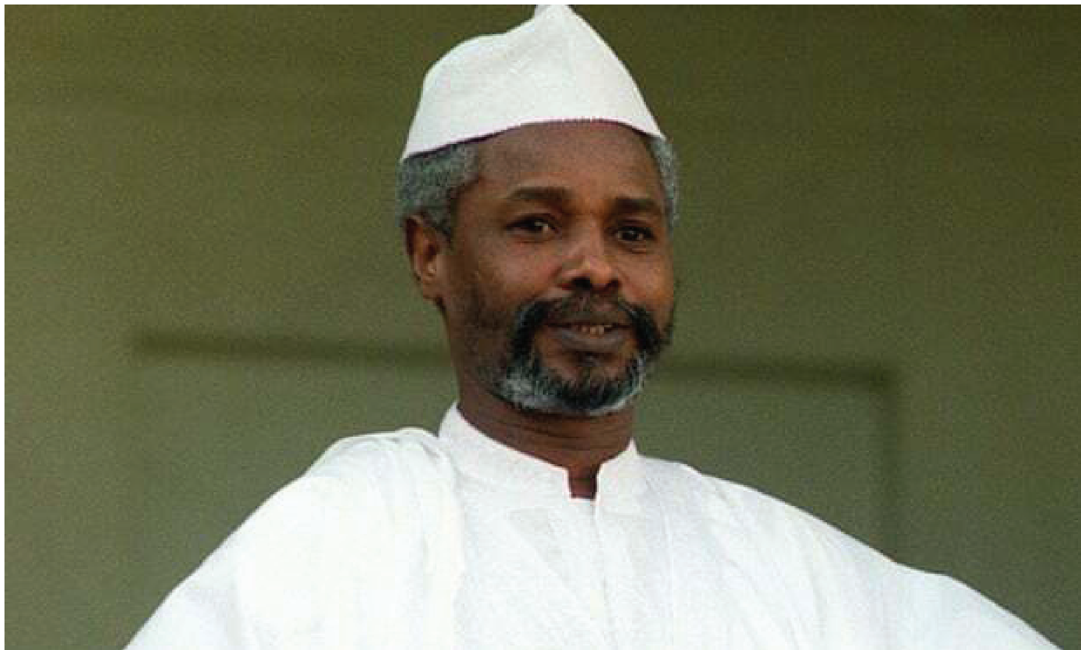
Канец «афрыканскага Піначэта»

*У Сенегале памёр былы прэзідэнт Чада 79-гадовы **Хісэн Хабрэ**, які быў асуджаны на пажыццёвае зняволенне ў тым ліку за «арганізацыю забойства мінімум 40 тысяч чалавек».*

Як піша мясцовая прэса, былы дыктатар памёр ад ускладненняў, выкліканых каранавірусам.

Нябожчык сапраўды заслужыў мянушку «афрыканскі Піначэт»: на працягу васьмігадовага праўлення Хабрэ забіў 40 тысяч чалавек. Яшчэ 200 тысяч, калі верыць спецыялістам па Чадзе, былі ахвярамі катаванняў у турмах.

Такія лічбы, безумоўна, шакіруюць. Як і тое, што экс-дыктатар быў выпускніком вельмі прэстыжнага парыжскага Інстытута палітычных даследаванняў, дзе атрымаў адукацыю палітолага. Вярнуўшыся на радзіму ў 1972 годзе, ён паступіў на дзяржслужбу ў МЗС, аднак неўзабаве перайшоў на бок аднаго з мясцовых паўстанцкіх фарміраванняў, дзе хутка зрабіў кар'еру і стаў яго лідарам.

У 1982-м войскі Хабрэ захапілі сталіцу краіны Нджамену. Ён абвясціў сябе прэзідэнтам Чада, прычым, на здзіўленне многіх, Захад быў не супраць. З новым прэзідэнтам хутка пагадзіліся сябраваць у Вашынгтоне і Парыжы. Прычына вельмі простая: у еўрапейскіх сталіцах баяліся, што Лівія, якой кіраваў Муамар Кадафі, распаўсюдзіць свой уплыў на Цэнтральную Афрыку.

Амерыка і Францыя падтрымалі афрыканца ў вайне з суседняй Лівіяй, тым самым выдаўшы яму карт-бланш на ўсталяванне ўнутры краіны адкрытай дыктатуры. *«Хабрэ быў здольным чалавекам з бліскучым разуменнем таго, як гуляць. Мы ведалі, што ён быў крывавым тыранам і катам, але вырашылі заплюшчыць на гэта вочы»*, – успамінаў пазней былы высокапастаўлены чыноўнік ЗША.

Рэжым, які пабудаваў Хабрэ, трымаўся без усялякіх фармальнасцяў на адкрытым масавым гвалце. Першую скрыпку ў сістэме гуляла спецслужба DDS (Дырэкцыя дакументацыі і бяспекі). У асноўным у яе ўваходзілі байцы, якія раней ваявалі пад пачаткам Хабрэ, тым самым даказаўшы яму асабістую адданасць. Перавага таксама аддавалася сваякам і землякам прэзідэнта.

Многія з рэкрутаў DDS былі людзьмі неадукаванымі, некаторыя – нават непісьменнымі. Але на гэта ўвагі не звярталі. Галоўнае, што яны былі гатовы да неабмежаванага гвалту. З кожнага супрацоўніка пры залічэнні бралі «клятву трох малпаў»: *«Нічога не бачу, не чую, не скажу»*. Пачаткоўцы таксама давалі распіску пра тое, што гатовы панесці адказнасць у выпадку парушэння клятвы.

Паўсядзённы побыт службы ўяўляў сабою бясконцыя арышты, допыты, пошук ідэвалочных і патэнцыйных праціўнікаў рэжыму. Многія з іх былі забіты без судовай працэдуры. Тых, каго затрымлівалі за палітыку, згодна з указам прэзідэнта, наогул не судзілі – адразу адпраўлялі ў турму. На падставе падазрэння ў «супрацоўніцтве з лівійцамі» наогул можна было затрымліваць каго заўгодна.

Другім важным кірункам работы DDS з'яўлялася праца з інфарматарамі. Дырэкцыя стварыла ў краіне разгалінаваную сетку «стукачоў». З іх дапамогай шчыльна кантраляваліся любыя публічныя мерапрыемствы: пры мінімальнай праяве апазіцыйнасці яны жорстка спыняліся. Пад асаблівым кантролем знаходзіліся работнікі аховы здароўя, культуры і асабліва – адукацыі.

Наверсе гэтай рэпрэсіўнай машыны знаходзіўся Хісэн Хабрэ. Ён трымаў на асабістым кантролі асноўныя напрамкі рэпрэсіўнай палітыкі, у тым ліку персанальна курыраваў следчыя дзеянні па 898 арыштаваных. У шэрагу выпадкаў — асабіста вёў допыты арыштаваных і палонных. Ён займаўся таксама ўсталяваннем правілаў турэмнага ўтрымання і нават вызначаў памеры порцый для зняволеных.

Удзельнічаў дыктатар і ў катаваннях, якія атрымалі ў Чадзе велізарны маштаб. Ужо на першым допыце затрымaным часта звязвалі рукі і ногі на доўгі час, прымушалі праглынуць велізарную колькасць вады ці білі токам або наносілі апёкі цыгарэтамі. Некаторым зняволеным, фізічна пацярпелым ад гэтых катаванняў, не аказвалі медыцынскую дапамогу. Самым упартым устаўлялі ў рот шланг ад выхлапной трубы заведзенага аўтамабіля.

Аднак стаўка на сілавікоў, якія атрымалі ліцэнзію на любое злачынства, не стала для рэжыму Хабрэ страхоўкай. Выкліканы эканамічнымі цяжкасцямі дэфіцыт грошай прывёў да татальнай крыміналізацыі спецслужбаў. Паступова партыя, армія, паліцыя, адміністрацыя, спецслужба пераўтвараліся ў практычна самастойныя структуры, якія змагаліся паміж сабой. Справа нават даходзіла да таго, што канкурэнты выкрадалі адзін аднаго.

Кантроль над усімі фракцыямі вертыкалі апынуўся непасільнай задачай для Хабрэ, і ў 1990-м ён праспаў змову аднаго з генералаў. Давялося бегчы ў Сенегал з 11 мільёнамі долараў дзяржаўных грошай.

Аднак ахвяры рэпрэсій усё ж дамагліся справядлівасці. Спачатку ў Чадзе ў 2013-м пачаліся арышты былых кіраўнікоў DDS. Агулам былі прыцягнуты 29 саўдзельнікаў Хабрэ, якіх судзілі за цэлы пакет злачынстваў.

Неўзабаве таксама прыйшлі за Хабрэ, які хаваўся ў Сенегале. А ў 2016 годзе Хісэн Хабрэ быў прызнаны сенегальскім судом вінаватым у злачынствах супраць чалавечнасці і прысуджаны да пажыццёвага зняволення ў турме, дзе ён і памёр. Такім чынам нябожчык стаў першым у гісторыі кіраўніком дзяржавы, асуджаным за масавыя злачынствы перад сваім народам за межамі ўласнай краіны. Аднак наўрад ці гэта апошні выпадак…

(novychas.by)

СТРАНИЦЫ НОВЕЙШЕЙ ИСТОРИИ

Алексей ДЬЯЧЕНКО, бывший зять Бориса Ельцина

Ельцин и Кириенко

(Фрагменты будущей книги «От Ельцина до Путина. И обратно»)

30-летию Великой августовской демократической революции 1991 года посвящается

(Продолжение. Начало в №№53–57,59,60,62–65.)

Сразу оговорюсь: выражение «технический премьер» мне не особо нравится. Что имели в виду журналисты, когда придумали эту формулу? Наверное, то, что именно этот премьер не имел широкой поддержки политических партий и народа. Кириенко, например, даже известен особо не был. Да и в Москве прожил к моменту назначения на пост премьера фактически меньше года.

Кстати, к его переводу в Москву на должность первого заместителя министра топлива и энергетики, а потом и министра я косвенно приложил руку. Дело было так. Мы сидели с женой Татьяной и первым вице-премьером Борисом Немцовым в президентском клубе на Ленинских горах. Немцов жаловался, что надо формировать команду, а с людьми «напряжёнка». Особенно со специалистами в сфере энергетики. Я сказал ему тогда: «Возьми кого-нибудь из своего родного Нижнего Новгорода. У вас же там есть нефтянка». Татьяна поддержала. Немцову идея понравилась.

Я, конечно, не имел в виду лично Кириенко. Я просто считал, что человек из Нижнего Новгорода будет лучше, чем какой-нибудь ставленник крупной нефтяной компании, который на государственной должности будет работать на своих бывших патронов.

Тогдашний первый вице-премьер Немцов с моей случайной подачи при поддержке Татьяны уговорил тогдашнего премьера Черномырдина назначить Кириенко в Министерство энергетики. А вот премьером Кириенко стал уже без участия Немцова. Я даже думаю, что назначение Кириенко премьером вместо Черномырдина стало шоком для Немцова. Который, судя по всему, совершенно не исключал, что главой правительства назначат его самого.

Кто же стоял за назначением Кириенко премьером? Бесспорно, тогдашний глава администрации Президента России Валентин Борисович Юмашев. Молодой, интеллигентный, супервежливый человек без связей в Москве понравился Юмашеву. Именно так – «молодой человек» – его называли у нас дома. А Ельцину нравилось стирать старое ластиком и рисовать совершенно новое.

Еще раз подчеркну: ни одно кадровое назначение в эпоху Ельцина не могло состояться без его воли. Тем более такое неожиданное. Для всех, кроме самого первого президента РФ, это выглядело бы излишне радикально и «перпендикулярно». Но НЕ

Борис Немцов уговорил Черномырдина назначить Кириенко в Минэнергетики.

для Бориса Николаевича, который любил именно такие варианты. Привычно приносившие ему успех. Начиная с того самого октябрьского пленума ЦК КПСС 1987 года, после которого многие его политически похоронили, а великая карьера Бориса Николаевича только стартовала.

Юмашев установил свои отношения с Кириенко за первые месяцы его пребывания в Москве. Понял ли это Немцов? Раздражало ли это Немцова? Может, раздражало. А может, и нет. Тогда он «летал в космосе». Видел себя без пяти минут преемником главы государства. Есть вероятность, что он и не заметил возрастающую близость Кириенко к Юмашеву. А потом неожиданно для всех, кроме нескольких человек в государстве, состоялось это назначение.

Государственную Думу Кириенко проходил тяжко, несколько раз. Говорят, на последнем этапе сильно помог один депутат, член Счетной комиссии. Депутат этот был из регионов, экстравагантный, любил щеголять в парламенте в камуфляжной форме. Подчеркивал тем самым свою крутизну. Впрочем, это все сплетни и домыслы. А факт такой: Кириенко в итоге Дума утвердила.

Мог ли Кириенко стать и президентом? Мог. Если бы не дефолт. Собственно, новый для Москвы человек, с «чистого листа» и стал в итоге преемником Ельцина. Только из другого города. Не из Нижнего Новгорода, а из Питера.

Но падение национальной валюты и крах банков в 1998 году подкосили Кириенко. Заодно и вывели из игры Немцова, который отвечал за финансы. Именно Немцов позвонил Ельцину на дачу за два дня до дефолта и сказал, что они собираются «предпринять определённые меры» и в этих мерах ничего страшного нет. Такая вот необыкновенная легкость восприятия реальности, которая помогала Борису в начале его большой карьеры, в революционную эпоху ранних 1990-х, но начала сильно мешать потом, когда система постепенно «устаканивалась» (никакого намека, не подумайте). Но эти меры обернулись катастрофой.

Ельцин не простил Кириенко и Немцову дефолт 1998 года.

Сергей Кириенко остался во властной обойме на долгие годы.

Услышав о «каких-то мерах», граждане побежали срочно забирать деньги из банков. Началась паника. Свободное телевидение стало подогревать панику. В принципе, центральный телеканал в любое время в любой стране может потопить любой банк, рассказывая о его проблемах. Клиентам банков ведь не нужны проблемы. Они тут же пойдут забирать вклады.

Ельцин не простил Кириенко и Немцову дефолт. Если бы Немцов как первый вице-премьер восстал против объявления дефолта, не позвонил бы Ельцину на дачу, то, возможно, он удержался бы. Потому что на тот момент Борис-старший верил Борису-младшему как приемному сыну. Но только до этого момента. Увы, но дальше жизнь пошла совершенно другим путем. Ельцин разочаровался в этой избыточной легкости.

Говорят, после объявления об отставке Кириенко и Немцов вышли с бутылкой водки к шахтерам, которые протестовали около Дома правительства. Что им оставалось?..

В этой связи вспомнился эпизод, который мне рассказал один мой знакомый. После отставки Кириенко переехал в одно из офисных зданий в Москве, где также находился офис моего знакомого. Мой знакомый потерял практически всё свое состояние, вложившись в ГКО. Увидев припаркованную машину Кириенко на офисной парковке, он разогнался на своем джипе и со всей дури въехал ей в борт. Даже не знаю, верить в это или нет.

Последний раз я встречался с Сергеем Владиленовичем по его возвращении из путешествия в Австралию и Новую Зеландию, когда я вместе с Татьяной и Валентином навестили его в Ново-Огарево. Он был бодр и весел, готовый к новым свершениям.

Сергей Владиленович – полностью системный игрок. Строго следующий командной дисциплине. И готовый – пусть и локально – пожертвовать текущим ради интересов тех, кто его поставил, а не типичный для политики 1990-х павлин, распускающий хвост ради обожания аудитории, во многом состоящей из маленьких (по крайней мере ментально и психологически) девочек-мальчиков.

Собственно, поэтому Кириенко остался во властной обойме на долгие годы. Прошел через «Росатом», когда его уже фактически контролировал один из ближайших друзей Путина.

И сегодня Сергей курирует, ни много ни мало, российскую внутреннюю политику. Нисколько не принужденный вспоминать, кто изначально вытолкнул его в стратосферу большой власти.

Может, Сергей снова когда-нибудь станет главой российского правительства? А почему бы и нет?

(Продолжение следует.)

ЧУЛІ?

Былы «прыдворны алігарх» Юрый Чыж павінен кампенсаваць ільготы за шмат гадоў

Аляксандр Лукашэнка падпісаў змены ва ўказ 13-гадовай даўнасці. Згодна з дакументам, кампанія Юрыя Чыжа «Трайпл» абавязана вярнуць у бюджэт суму льгот і прэферэнцый, дадзеных шмат гадоў таму. У 2013-м Лукашэнка ўручыў Юрыю Чыжу ордэн Айчыны III ступені.

Ва ўказе 2008 года гаворка ішла аб павелічэнні аб'ёмаў будаўніцтва жылля, забеспячэнні службовым жытлом беларускіх вайскоўцаў і прыцягненні дадатковых інвестыцый для развіцця жыллёвай інфраструктуры ў Мінску і ваколіцах. Удзел у праектах мусіла ўзяць і кампанія «Трайпл».

Цяперашнім указам, апублікаваным на Нацыянальным прававым інтэрнэт-партале, кампанія пазбаўляецца некаторых ільгот і прэферэнцый.

У прыватнасці, кампанія павінна вярнуць у бюджэт Мінска грошы за *«даванне зямельных участкаў для мэтаў без правядзення аўкцыёнаў»*, афармленне якіх у часовае або пастаяннае карыстанне праводзілася з пачаткам будаўніцтва. Акрамя таго, кампанія мусіць кампенсаваць кошт жылых памяшканняў, якія прызначаліся для перасялення грамадзян з жылых дамоў, што павінны былі зносіць дзеля праекта.

Сказана, што «Трайпл» мусіць пакрыць сродкі *«прапарцыйна нявыкананым (неналежна выкананым) абавязацельствам»*. Указ набывае моц з 1 верасня.

У ліпені Эканамічны суд Мінска прызнаў кампанію «Трайпл» эканамічна незаможнай і прыняў рашэнне аб яе санацыі да 30 чэрвеня 2022 года. Гэта стала магчымым пасля таго, як была праведзена фінансава-эканамічная экспертыза дзейнасці кампаніі. Сама кампанія «Трайпл» і некаторыя крэдыторы раней падтрымлівалі санацыю, якая, на іх думку, можа аздаравіць прадпрыемства. Іншыя ж крэдыторы выступалі за распродаж маёмасці кампаніі. Асноўная доля кампаніі належыць Юрыю Чыжу, некалі аднаму з найбліжэйшых даверaных бізнесоўцаў у атачэнні Аляксандра Лукашэнкі.

Юрый Чыж быў самым багатым і ўплывовым бізнесменам у краіне. Пад брэндам «Трайпл» дзейнічала звыш 20 кампаній рознага профілю.

Чыж уваходзіў у блізкае атачэнне Аляксандра Лукашэнкі. Гуляў з ім у хакей, спадарожнічаў яму падчас публічных імпрэз, капаў бульбу і збіраў кавуны ў Драздах. І атрымліваў шматлікія льготы.

«Але потым нешта пайшло не так. За льготы трэба было расплачвацца. Высветлілася, што Лукашэнка трымае алігархаў пад рукой не проста так, а каб у патрэбны момант звярнуцца да іх па грошы. І гэта стала для Чыжа непасільным цяжарам. Пачаліся вялізныя праблемы, якія нават выплюхнуліся ў публічную прастору. Быў гучны скандал з партнёрам Уладзімірам Япрынцавым, канфлікт з якім разбіраўся ў судзе», – нагадвае палітычны аналітык Валерый Карбалевіч.

У 2012 годзе Чыж трапіў пад санкцыі ЕС за тое, што *«дае фінансавую падтрымку рэжыму Лукашэнкі»* (праз тры гады гэтае рашэнне было адменена судом Еўрасаюза). У 2016 годзе яго арыштавалі, ён паўгода прабыў за кратамі. У сярэдзіне сакавіка 2021 года яго зноў арыштавалі. Кажуць, што нібыта не расплаціўся з дзяржавай.

«Значыць, лёс прыдворных алігархаў у Беларусі незайздросны. Гэта там, на Захадзе, чым багацейшы чалавек, тым больш у яго свабоды, незалежнасці ад дзяржавы. У Беларусі ўсё наадварот. Як сказаў аднойчы Лукашэнка, бізнесмены больш залежныя ад улад людзі, чым звычайныя грамадзяне, бо ім ёсць што губляць. Лёс Юрыя Чыжа і яго нага бізнесу – яскравая ілюстрацыя гэтай высновы. Ён страціў амаль усё, уключаючы асабістую свабоду», – нагадвае палітычны аглядальнік Валерый Карбалевіч.

СІТУАЦЫЯ

Чаму звольніўся Аляксандр Дуброўскі?

На мінулым тыдні ў Сетцы з'явілася інфармацыя аб звальненні Аляксандра Дуброўскага. Ён працаваў выкладчыкам на факультэце журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта 11 гадоў. Вось што ён распавёў у інтэрв'ю «Народнай Волі».

– Што стала прычынай вашага звальнення? – з такога пытання пачалася наша размова.

– Калі глядзець з юрыдычнага боку, то прычынай звальнення з'яўляецца мая заява, у якой я выказаў жаданне спыніць кантракт па пагадненні бакоў. Але ўсё не так проста. Яшчэ ў жніўні 2020 года (калі не раней) я стаў разумець, што сітуацыя ў краіне непасрэдна ўплывае на тое, як я адчуваю сябе ў прафесіі. Хаця я не журналіст, а філолаг, літаратуразнаўца. Але, па-першае, я працаваў на факультэце журналістыкі. Па-другое, хаця і няма ў мяне вялікага жадання пра гэта гаварыць, але мой непасрэдны начальнік, загадчык кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання прафесар **Віктар Іванавіч Іўчанкаў**, сваімі словамі і паводзінамі за доўгі час пераканаў мяне, што ягонае служэнне дзяржаўнай ідэалогіі шчырае і не з'яўляецца проста чымсьці фармальным, чаго ад яго патрабуе пасада. Такім чынам, я бачыў, што паўстаюць тры фактары: сітуацыя ў краіне, спецыфіка факультэта журналістыкі і асоба загадчыка кафедры. Калі б не было ўсіх вось гэтых трох фактараў, у мяне не ўзнік бы план звольніцца. Пра гэта я падумаў яшчэ год таму, пра што адразу і сказаў Віктару Іўчанкаву. Але, па-першае, ужо не заставалася часу да пачатку навучальнага года, па-другое, загадчык кафедры выказаў жаданне, каб я працягнуў працу, і нават стварыў для гэтага пэўныя ўмовы. У прыватнасці, ён зняў з мяне тую нагрузку, якая мяне не задавальняла. Праўда, трэба сказаць, што тады я фармуляваў свае думкі вельмі дыпламатычна і зусім не абмяркоўваў з ім яго погляды і перакананні, тым больш самі па сабе яны – не падстава меркаваць пра тое, можна ці нельга працаваць з чалавекам. Хоць пра свае погляды я выказаўся падчас размовы з ім надзвычай падрабязна і выразна. Таму далейшыя яго дзеянні ўсё ж такі мяне здзівілі.

Сёлета заканчваўся мой кантракт і тэрмін абрання па конкурсе. Адпаведна была запушчана працэдура пераабрання, і яна паспяхова завяршылася, а менавіта: 7 красавіка адбылося пасяджэнне савета факультэта, на якім я быў абраны (з двума галасамі супраць пры тайным галасаванні). Самае цікавае, што і кантракт (на адзін год) на той момант таксама ўжо быў падпісаны. Але адразу пасля гэтага пасяджэння Віктар Іўчанкаў выклікаў мяне ў свой кабінет і стаў, па-першае, задаваць дзіўныя пытанні: напрыклад, буду я звальняцца ці не, хаця сам факт таго, што я не адмовіўся ад праходжання па конкурсе і падпісаў кантракт, павінен быў бы зняць такое пытанне. Па-другое, ён абвінаваціў мяне ў парушэнні карпаратыўнай этыкі, а менавіта – у падпісанні нейкага калектыўнага звароту. Я сапраўды падпісваў звароты, але ўсё, што было ў гэтых зваротах, не можа кваліфікавацца як *неэтычнае*. У мяне нават было падрыхтавана сустрэчнае пытанне: «А чаму я не бачыў там *вашых* подпісаў, Віктар Іванавіч?» Але я быў настолькі ўражаны фармулёўкай пра парушэнне карпаратыўнай этыкі, што нават не паспеў гэтае пытанне задаць і ў той жа момант паабяцаў, што звольнюся сам, таму што адчуў літаральна фізічную немагчымасць працягваць працаваць у такой сітуацыі.

– На думку загадчыка кафедры Віктара Іўчанкава, вы парушылі этычны кодэкс. А што канкрэтна? І чаму вы з гэтым не згодны?

– Цяпер сапраўды пішуцца нейкія «правілы паводзін» супрацоўнікаў у тых ці іншых установах. І загадчык кафедры нават паспрабаваў спаслацца на нейкі з гэтых дакументаў. Але нават і ў такіх дакументах немагчыма знайсці фармулёўку пра забарону падпісання калектыўных зваротаў. І калі б яна там нават была, я ўсё роўна не палічыў бы, што парушаю этычны кодэкс. Баюся, што ўяўленні пра этыку ў некаторых людзей цяпер вельмі скажоныя.

– Вы працавалі на журфаку 11 гадоў. Ці былі да вас прэтэнзіі раней? Ад загадчыка кафедры, адміністрацыі ўніверсітэта, дэкана… Можа, былі прэтэнзіі да вас як да выкладчыка?

– Я не магу ўспомніць ніякіх прэтэнзій прафесійнага плана.

– Як адрэагавалі на ваша звальненне калегі, студэнты?

– Я сустрэў разуменне сваёй пазіцыі, але некаторыя палічылі, што я павінен быў «змагацца», каб застацца на працы. Я абсалютна не разумею, за што я там павінен быў змагацца. У іншых выпадках пазіцыя людзей, якія змагаюцца, нешта абскарджваюць і гэтак далей, мне цалкам зразумела. Але гэта не мой выпадак. Пры гэтым хачу падкрэсліць, што абсалютная большасць калег – надзвычай адэкватныя людзі, якія, як мне здаецца, усё разумеюць проста цудоўна.

– Не шкадуеце, што прыйшлося звольніцца?

– Я лічу, што гэта было проста непазбежна. Таму не шкадую.

– Што плануеце рабіць цяпер?

– Займуся самаадукацыяй. Нават мая асабістая бібліятэка дазваляе гэта рабіць з вялікім поспехам. У прыватнасці, удасканальваю сваю старажытнагрэчаскую мову.

– Ці не збіраецеся з'язджаць з Беларусі?

– З'язджаць я ніколі не планаваў.

Глафіра ЖУК.

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

«Мы ратавалі наш бізнес усёй сям'ёй...»

*Гродзенская прадпрымальніца **Анастасія Кіцель** распавяла «Народнай Волі», як у самы цяжкі час пандэміі ўдалося не страціць сямейны бізнес і далей трымаць справу.*

«Хацелася чагосьці новага і свайго»

Анастасія Кіцель паводле адукацыі настаўніца рускай мовы і літаратуры. Заняцца бізнесам яна вырашыла ў 2014 годзе, пасля таго як двойчы пасядзела ў дэкрэце. Да гэтага пяць гадоў адпрацавала ў школе і вырашыла туды не вяртацца: малыя заробкі, шмат пустой пісаніны, справаздачнасці, казённая атмасфера ў калектыве. Бацькі жанчыны, якія ўсё жыццё адпрацавалі на дзяржаўнай рабоце, дачку не падтрымалі, але і моцна не пярэчылі. Галоўнае, што на яе баку быў муж Дзяніс, які пасля заканчэння тэхнікума сам займаўся прадпрымальніцтвам у галіне электронікі. І ўвогуле, хацелася нечага новага і свайго.

Анастасію зацікавіла ідэя дзіцячых пакояў для гульняў: бацькі, якім трэба адысці па сваіх справах, могуць на некалькі гадзін пакінуць дзіцёнка ў такім пакоі, дзе малому ёсць чым пазабаўляцца і за ім ёсць догляд. У Гродне на пачатку 2000-х такая дзейнасць была ў навінку. Рабіліся кволыя спробы стварыць нешта падобнае, але канкурэнцыі не назіралася.

«Магчыма, я не зусім бізнесмен...»

Параіўшыся з мужам, Анастасія разам са знаёмай узяла ў арэнду памяшканне і занялася новай справай. Спачатку гэта быў адзін пакойчык, у якім тата і муж зрабілі рамонт, абсталявалі ўсім неабходным.

– Тады прынесла з хаты цацкі, гульні і забаўкі, якімі карысталіся мае дзеці, – распавядае жанчына. – *Сродкаў на развіццё было няшмат, але ў галаве ўжо былі планы, як і што далей уладкоўваць.*

Першымі ў дзіцячы пакой дзетак сталі прыводзіць знаёмыя, сяброўкі, пакідаючы на некалькі гадзін. Затым пачалі ладзіць вечарыны, святкаванне дзён нараджэння. Кошты былі ад 5 да 15 рублёў у залежнасці ад часу, на які пакідалі дзіця. Калі ў пакоі адзначаўся дзень нараджэння, то кошт мог складаць ад 60 да 100 рублёў.

Справа пачала хутка развівацца. Ужо пасля двух месяцаў працы Анастасія спакойна магла заплаціць за камунальныя паслугі і арэнду памяшкання.

– Працавалі без выхадных і перапынкаў, былі апантаныя новай справай, – згадвае Кіцель.

І хаця жанчына скромнічае, што яна не зусім бізнесмен, не вельмі сябруе з матэматыкай, бухгалтэрыяй, не ўмее пралічваць наперад прыбыткі і выдаткі, але ўсё ж заробленыя грошы пачала ўкладваць у развіццё бізнесу.

– Мая кампаньёнка не разумела, чаму даходы, атрыманыя ў выніку такой цяжкай працы, трэба не дзяліць паміж сабой, а пастаянна набываць новыя і новыя рэчы ў пакой, – распавядае Анастасія. – *Сумесны бізнес у нас не атрымаўся, бо каляжанка не вытрымала такой гонкі.*

Пра сябе жанчына кажа, што яна працаголік, не вельмі патрабавальная ў быце, не аматарка шопінгу і пустых забаў, умее цярпець і ёй вельмі падабаецца работа з дзецьмі. Працягвала працаваць без перапынкаў і выхадных, уладкоўвала дзіцячы пакой. Тады шмат чаго цікавага можна было прывезці з Польшчы. Некаторыя рэчы заказвала праз пошту, нехта нешта прывозіў з іншых краін.

Праз два гады адкрылі яшчэ адзін пакой для забаў, а яшчэ праз год – трэці. Кожнае памяшканне было не менш за 100 квадратных метраў, за арэнду даводзілася плаціць да 15 еўра за метр. У Анастасіі працавалі 10 наёмных работнікаў. Муж кінуў сваё прадпрымальніцтва, якое не вытрымлівала канкурэнцыі, і пачаў працаваць разам з жонкай. Бізнес стаў сямейным, пашыралася поле дзейнасці.

– У адным з пакояў арганізавалі міні-садок для самых маленькіх. Набылі касцюмы казачных герояў і пачалі ездзіць з аніматарамі на заказах на кватэры, ладзілі святы для дзяцей на прыродзе, – распавядае Анастасія. – *Не скажу, што мы сталі вельмі багатыя, але я ўжо зарабляла больш, чым у школе. І задавальненне ад працы атрымлівала значна болей.*

Усё спыніў каранавірус

Бяда прыйшла зусім нечакана. Падчас вельмі страшна было глядзець па тэлевізары, як людзі ва ўсім свеце цярпяць ад каранавіруса. Нягледзячы на тое, што афіцыйна ў Беларусі каранцін не аб'яўлялі, бацькі перасталі прыводзіць дзетак у дзіцячы пакой, запланаваныя ўрачыстасці таксама адмяняліся.

– Я спачатку нават уявіць не магла, што наступствы могуць быць такімі разрушальнымі, – прызнаецца Анастасія. – *Але дзяцей перасталі прыводзіць, амаль усе запланаваныя дні нараджэння адмяніліся. Перадаплату людзям вярталі.*

Велізарную арэнду і шалёныя камунальныя аплачваць даводзілася ўжо не з прыбыткаў, а з уласных накапленняў. Наступны месяц прынёс такія ж расходы і амаль ніякіх даходаў.

– Мы былі ў стрэсе, я вельмі хвалявалася, не магла нармальна спаць, – успамінае Анастасія. – *Праз месяц была вымушана сказаць работнікам, што ім давядзецца ісці ў адпачынак за свой кошт.*

Атрымаць дапамогу ад дзяржавы таксама не ўдалося, паколькі падобныя субсідыі выдаваліся толькі ў выпадку, калі дзейнасць арганізацыі працягваецца, а значыць, і выплачваецца заробак наёмным работнікам.

«Я вельмі ўдзячна маім блізкім…»

Самым складаным было аплачваць арэнду і камунальныя паслугі.

– Я напрасту не ведала, што рабіць, і пайшла да арэндадаўцаў, патлумачыла сітуацыю, прапанавала знізіць плату, – распавядае Анастасія. – *Двое, разумеючы сітуацыю, пайшлі на саступкі, а вось трэці гаспадар праз некалькі месяцаў прыпыніў арэнду, а пазней і скасаваў.*

Было вельмі крыўдна і шкада, успамінает жанчына: у тым пакоі ў гандлёвым доме «Нёман» знаходзілася дарагое абсталяванне, было шмат гульняў, адмысловая мэбля – на гэта было патрачана шмат грошай. У выніку усё давялося звезці ў гараж.

Цяпер паўставала пытанне, як утрымаць два памяшканні, што засталіся. Апошнія ўласныя зберажэнні Анастасія аддала за арэнду, камунальныя, падаткі, адлічэнні ў фонд сацыяльнай абароны і засталася адна на два дзіцячыя пакоі.

Нягледзячы на пандэмію, некаторыя сталыя кліенты ўсё ж прыводзілі дзетак, калі ў іх была бязвыхадная становішча. І, што вельмі падтрымлівала, многія з іх прапаноўвалі дапамогу, паколькі разумелі, у якую сітуацыю трапіла Анастасія.

– Тады я выходзіла на працу ў любы час, калі мяне прасілі, атрымлівала падчас мізэрныя грошы, але кожны дзень імкнулася хоць нешта зарабіць, каб у канцы месяца зрабіць аплаты, – гаворыць Анастасія. – *Часам цэлы дзень даводзілася сядзець з адным дзіцём, але я разумела, што і гэта заробак.*

Анастасія прызнаецца, што ёй вельмі хацелася захаваць свой бізнес, бо тое, што ўдалося стварыць, стала любімай справай. Але яе ўвесь час тачылі думкі, што магчыма сітуацыя, калі наогул давядзецца шукаць новую працу. Праўда, зусім нечакана і на лета 2020 года арэндадаўцы прапанавалі нізкія стаўкі.

Муж адразу, як з'явіліся цяжкасці, пачаў шукаць іншую працу, але гэта аказалася не так проста. Давялося пайсці ў таксісты. Заробак складаў прыкладна 500 рублёў у месяц, але з гэтага сям'я магла заплаціць за сваю кватэру і яшчэ нешта набыць з харчоў. Праз тры месяцы муж знайшоў працу ў «Гроднажылбудзе» і стаў прыносіць большы заробак.

– Я вельмі ўдзячна маім блізкім людзям, якія нас тады не кінулі, мы наш бізнес усёй сям'ёй ратавалі, – кажа жанчына. – *Бацькі дапамагалі, каб мы з дзеткамі не заставаліся без сродкаў для існавання. Не ўяўляю, як бы мы без іх дапамогі абышліся…*

Восень падарыла надзею

Ужо ў верасні і кастрычніку 2020 года, паводле слоў маёй суразмоўцы, нешта пачало змяняцца. З'явіліся кліенты, пакоі хоць і павolі, але напаўняліся дзіцячымі галасамі. Праўда, арэндадаўцы не прымусілі сябе чакаць і сталі ўзнімаць плату. Тым не менш Анастасія змагла ўзяць на працу яшчэ адну адміністратарку і выхавацельку.

– Кліенты пачалі звяртацца, але ў нашым бізнесе пакуль не ўсё так добра, як хацелася б. І ўсё ж тая восень падарыла надзею, – падсумоўвае гаспадыня дзіцячых пакояў.

Зімой, як заўважае спадарыня Кіцель, людзі ўжо пачалі прывыкаць да каранавіруса, разумець, што ён надоўга, і пачалі вучыцца жыць з ім. Зноў з'явіліся заказы на арганізацыю дзіцячых святаў, мамы пачалі часцей пакідаць малых у дзіцячых пакоях.

Праўда, большасць былых работніц на працу не вярнулася: нехта за гэты час пайшоў у дэкрэтны адпачынак, а нехта наогул пакінуў краіну і працуе за мяжой.

– Я паціху набіраю новых выхавацелек і пачынаю наноў выбудоўваць сваю дзейнасць, – кажа Анастасія Кіцель. – *Пакуль людзям будуць патрэбны мае паслугі – буду працаваць.*

Міхал КАРНЕВІЧ.

Гродна.

МИНИ-БИЗНЕС

Как минчанин делает варенье из шишек и зарабатывает на этом

Любимое дело превратилось в мини-бизнес.

Минчанин **Сергей** *(по просьбе героя имя изменено. – **Прим.ред.**)* совершенно случайно занялся варкой варенья из сосновых шишек. И это дело превратилось в мини-бизнес. 33 литра этого, как он говорит, вкусного и полезного продукта разлетелись за 3 месяца. Мужчина рассказывает, что в будущем хочет запустить целую вареничную фабрику, ведь это занятие приносит ему не только удовольствие, но и деньги.

Вареничный бизнес Сергея начался в прошлом году.

– Мы с отцом и младшим братом прошлой весной заболели коронавирусом и лежали в одной палате две недели. Мой друг из Украины узнал, что я заболел, позвонил мне и рассказал, что у них есть традиция варить варенье из сосновых шишек, которое очень хорошо помогает восстановиться после респираторных заболеваний. Мне это показалось интересным, я стал разбираться в теме. Оказалось, что вещества, которые есть в этих шишках, действительно очень помогают легким. И раньше люди использовали настои, отвары из них, чтобы не болеть или легче дышалось при болезнях.

Наш собеседник также добавляет, что, хоть рецепт ему дали жители Украины, на самом деле он оказался белорусским. Нашли его на нашей стороне Полесья.

– Рецепт этого варенья несложный. Единственное условие: шишки нужно собирать с середины мая до середины июня. Один месяц в году, и не больше, – продолжает Сергей. – *Получилось, что как раз в мае я вышел из больницы. Решил пойти и насобирать шишек. Поехал к себе на родину в Могилевскую область, там у нас дом есть. Для сбора нужно выбирать молодые деревья, которым лет 7–8, невысокие, но кустистые. У сосны есть женские и мужские деревья. Так вот, лучше собирать шишки с женских. Они похожи на бочонки, более округлой формы. Мужские – вытянутые.*

По словам Сергея, он собрал около 12 килограммов шишек и сперва сварил несколько банок варенья.

– Оно получилось не похожим ни на что: густой сироп янтарного цвета, в котором плавают сосновые шишки. У него действительно уникальный, ни с чем не сравнимый вкус. Объяснить, какой именно, очень сложно, лучше попробовать. Первые несколько банок мы съели вместе с семьей. Заметили, что варенье действительно помогает восстановиться после коронавируса. Начал рассказывать об этом соседям и друзьям, дарить его, чтобы попробовали. Людям варенье очень понравилось. Дошло до того, что однажды мне позвонили и сказали простое слово: «Продай!» Это было неожиданно, но я продал.

Слухи про варенье из шишек быстро разлетелись, у Сергея появлялось всё больше покупателей. Наш герой говорит, что из одного килограмма шишек получается где-то 2,75 литра варенья. Он сварил все собранные 12 килограммов.

– Оно разошлось за три месяца. Одну банку емкостью 250 миллилитров, в которой помещается около 350 граммов варенья, продаю за 10 рублей, 100 миллилитров стоят 5 рублей. Это недорого. В магазинах есть импортное в небольших баночках по 18 рублей. Люди покупали его и для себя, и в подарок: оно очень эстетично выглядит, – с улыбкой отмечает наш собеседник.

В этом году, как говорит Сергей, он заготовил около 100 килограммов шишек.

– А мои друзья в Украине насобирали в прошлом году около 7 тонн, – делится он. – *Шишки-то я собрал, но не получилось всё сварить. Пришлось уехать из Беларуси. Сейчас продукт лежит в холодильнике и ждет моего возвращения.*

Рецепт мужчина не выдает, однако говорит, что себестоимость одной баночки в 250 миллилитров примерно 3 рубля. Это с упаковкой, энергозатратами, сахаром и прочим. По его словам, на варку партии варенья уходит около двух с половиной часов.

– В этом году до отъезда на варенье я заработал около 400 рублей, – рассказывает Сергей. *– Собираюсь это развить в бизнес. Может, даже фабрику сделать. Я полжизни крутил гайки, а когда начал варить варенье, понял, что гайки – это совершенно не мое. Сейчас у меня много идей. К примеру, пробовал варить лавандовое варенье. Оно получилось тоже очень вкусным. Испробовал его на друзьях, мужчинам оно не очень нравится, а вот девушки в восторге. На лавандовом варенье в прошлом году я заработал около 600 рублей. Еще около 1400 – на сладости из шишек. Это дело действительно приносит деньги. Мне нравится этим заниматься, стараюсь делать качественно, потому что я в принципе педантичный человек.*

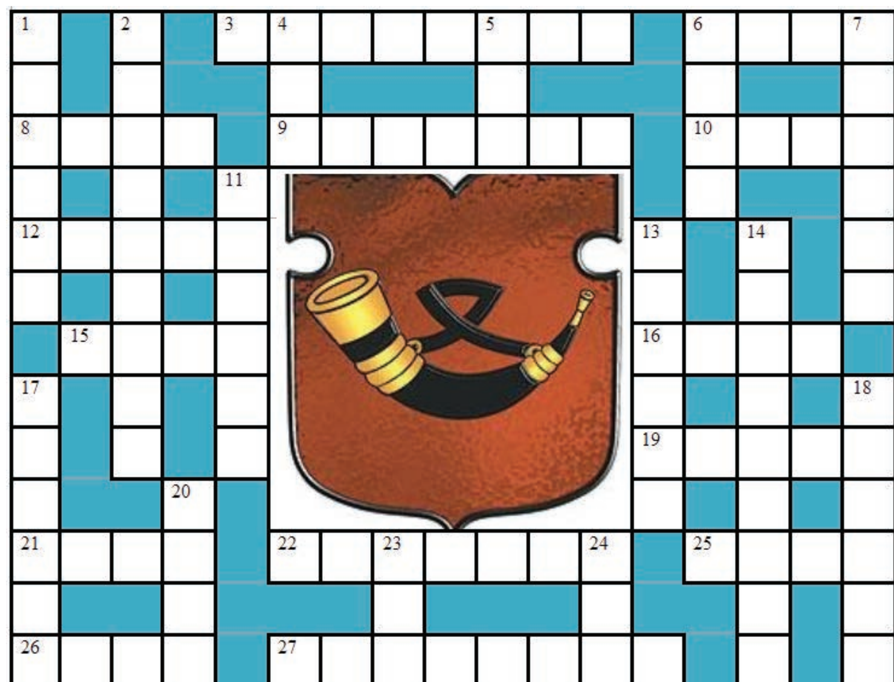
В перспективе минчанин рассматривает возможность продажи варенья, к примеру, через кофейни.

– У меня есть знакомый, у которого кофейня. Предложил ему попробовать продать. Он одобрил идею. Принес ему пять маленьких баночек. Договорились, что, если будет спрос, принесу еще. Через полтора часа он мне позвонил и спрашивает: «А еще есть? Всё, что есть, неси сюда!» – вспоминает наш собеседник.

КРЫЖАВАНКА

«Мова мая, уваскросні і жыві!»

Прысвячаецца Дню беларускага пісьменства, які адбудзецца ў г.Капылі 5 верасня.

Па гарызанталі: 3.«Хатынская …» – адзін з самых вядомых твораў пісьменніка, сцэнарыста, грамадскага дзеяча, доктара філалагічных навук, прафесара А.Адамовіча, ураджэнца Капыльшчыны. 6.Адзін … ці сто коп – хлеба на год (прык.). 8.«… мая, народу скарб нятленны, // … мая, уваскросні і жыві!» – з верша Л.Геніюш «Мова мая». 9. … Малевіч – імя сусветна вядомага мастака-авангардыста, педагога, філосафа, які, паводле адной з версій, нарадзіўся ў Капылі. 10.Рэзкі сухі гук. 12.«Капыль, Капыль! Маё мястэчка, // Вялікай Міншчыны …» – з верша «Капыль» Ц.Гартнага (З.Жылуновіча), паэта, дзяржаўнага і грамадскага дзеяча, акадэміка, ураджэнца Капыля, які быў рэпрэсіраваны і памёр у магілёўскай псіхіятрычнай лякарні. 15.«Я закаханы ў родную мову, // А ёю пахнуць … і малако» – з верша С.Грахоўскага «Родная мова». 16.Распазнавальны знак горада, дзяржавы; свой … г.Капыль атрымаў разам з Магдэбургскім правам у 1652 годзе. 19.Адзіны ў Беларусі сатырычны часопіс, у стварэнні і выданні якога бралі вялікі ўдзел пісьменнікі, ураджэнцы Капыльшчыны К.Чорны і А.Астрэйка; сёлета часопіс адзначае сваё 80-годдзе. 21.«Любіце кнігу, яна – крыніца ведаў і навукі, … для душы» (Ф.Скарына). 22.Назва літаратурнага аб'яднання, якое існуе пры капыльскай бібліятэцы імя А.Астрэйкі і пры капыльскай раённай газеце «Слава працы». 25.Чарада птушак, што адлятаюць у вырай. 26.«Капыльская зямля, Капыльская зямля , // Ты – … беларускага вянка» – з верша М.Майсюка «Капыльская радзімая зямля». 27.Мікола … – паэт- гуманіст і асветнік эпохі Адраджэння, аўтар помніка беларускага пісьменства – паэмы «Песня пра зубра», які, паводле адной з версій, нарадзіўся на Капыльшчыне.

Па вертыкалі: 1.Кніжка прыгодніцкага зместу. 2.Спецыяліст па саветалогіі. 4.Спічастая вяршыня гары. 5.У восеньскую непагадзь … пагод на двары (прык.). 6.«У хаце каб … // Кубламі вялося» – з верша-песні «Бывайце здаровы» паэта-песенніка А.Русака, ураджэнца Капыльшчыны. 7.«Край мой там, дзе спелы колас, // За паклонам б'е …» – з верша «Мой край» паэта, лінгвіста, ураджэнца г.Капыля А.Гурло, які быў рэпрэсіраваны. 11.Невялікая скаба. 13.Бярлог. 14.Вызначэнне ў якіх-небудзь адзінках. 17.Кніга ці фільм з дэтэктыўным сюжэтам. 18.Скаромная ежа. 20.Галіна дзейнасці (перан.). 23.Радыётэлеграфны міжнародны знак бедства. 24.Орган размнажэння ў грыбоў.

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 3.Аповесць. 6.Сноп. 8.Мова. 9.Казімір. 10.Ляск. 12.Куток. 15.Хлеб. 16.Герб. 19.«Вожык». 21.Лекі. 22 «Вясёлка». 25.Шнур. 26.Ружа. 27.Гусоўскі.

Па вертыкалі: 1.Комікс. 2.Саветолаг. 4.Пік. 5.Сем. 6.Сала. 7.Паклон. 11.Скобка. 13.Логава. 14.Выражэнне. 17.Трылер. 18.Скорам. 20.Ніва. 23.СОС. 24.Аск.

г.Дзяржынск.

Лявон ЦЕЛЕШ.

УСМІХНІЦЕСЯ...

***

– Колькі вы важыце?
– У акулярах сто кілаграмаў.
– А без акуляраў?
– А без акуляраў я не бачу вагаў.

***

Ніколі не каштаваў мяса, бо рос у сям'і вегетарыянцаў. Нядаўна застаў сваіх бацькоў за паяданнем свіных стэйкаў. Аказалася, што яны проста эканомілі на мне ўсе гэтыя гады.

***

У Адэсе. Яша выходзіць з супермаркета з загадкавай усмешкай. Насустрач яму ідзе Сёма:

– Ты чаго зззяеш, нібы медны таз?

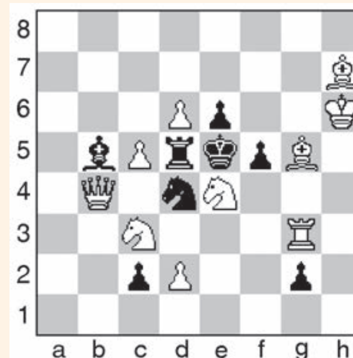
– Цешча папрасіла купіць ёй штосьці з морапрадуктаў, каб папесціць сябе далікатэсам. Купіў ёй пачак марской солі – няхай атрымлівае асалоду…

***

Лепшы муж – касманаўт: заробак вялікі, па паўгода ў камандзіроўцы, а калі вяртаецца – уся краіна ведае.

ШАХМАТЫ

Друкуецца ўпершыню

Сваю новую задачу даслаў нам **Міхаіл Кошаль** з Мінска *(гл.дыяграму).*

Белыя: Крh6, Фb4, Лg3, Cg5, Ch7, Кc3, Кe4, пп. c5, d2, d6 (10).

Чорныя: Крe5, Лd5, Cb5, Кd4, пп. c2, e6, f5, g2 (8).

Мат за 2 хады.

Дасылайце рашэнні на адрас рэдакцыі ***(220030 г.Мінск, вул.Энгельса, 34а)*** або на электронны адрас: ***vadim_ne67@mail.ru***.

Сумесныя творы

Два свае эцюды прапанавалі нам **Віктар Жук** (Брэст) і **Васіль Тупік** (Пружанскі раён).

№1 **Белыя:** Крg4, Cb7, пп. c3, g5, g6 (5).
Чорныя: Крb5, Лc5, Cb6 (3).
Выйгрыш.
1.g7 Cd8 2.c4+ Л:c4+ 3.Крf3 C:g5 4.g8Ф.

№2 **Белыя:** Крh4, Cc7, пп. d3, h5, h6 (5).
Чорныя: Крc5, Лd5, Cb3 (3).
Выйгрыш.
1.h7 Cd1 2.d4+ Крc4 3.Ce5 Лd8 4.h8Ф Л:h8 5.C:h8.

Прыступкі да вяршыні

У Сочы адбыўся Кубак свету па шахматах. У мужчын прызавы фонд складаў 1.892.500 долараў, у тым ліку першы прыз – 110 тысяч. На першым этапе (1/128 фіналу) у барацьбу ўступілі 156 удзельнікаў, на другім (1/64 фіналу) да пераможцаў далучыліся яшчэ 50 гульцоў з больш высокім рэйтынгам. Кожны матч складаўся з дзвюх партый у «класічныя» шахматы, пры нічыйным выніку гуляліся некалькі пар партый у хуткія шахматы (адведзены на партыю час пры гэтым усё больш змяншаўся), і нарэшце – бліц.

З беларусаў **Кірыл Ступак** выбыў з барацьбы ўжо на першым этапе, саступіўшы **Х.Грэтарсану** – 1,5:2,5. Затое **Уладзіслаў Кавалёў** перайграў саперніка з лікам 2:0.

Родвел Макота – Уладзіслаў Кавалёў

1. Кf3 Кf6 2. g3 g6 3. Cg2 Cg7 4. d4 0-0 5. c4 d6 6. Кc3 Кbd7 7. 0-0 e5 8. e4 a6 9. h3 ed 10. К:d4 Лb8 11. Ce3 Лe8 12. Лe1 Кe5 13. b3 c5 14. Кde2 b5 15. f4 Кed7 16. Ф:d6 b4 17. e5 bc 18. К:c3 Кh5 19. g4 Cf8 20. Фd2 Кg7 21. Кd5 Cb7 22. Лad1 C:d5 23. cd c4 24. d6 cb 25. ab g5 26. Фf2 gf 27. C:f4 Кe6 28. Cd5 Cg7 29. Cg3 Фb6 30. Ф:b6 Л:b6 31. Лc1 Лd8 32. Ch4 Лdb8 33. C:e6 fe 34. Лc7 Л6b7 35. Л:b7 Л:b7 36. Cg3 Л:b3 37. Крg2 Крf7 38. Лc1 Лb2+ 39. Крf1 Лb7, 0:1.

Уладзіслаў Кавалёў – Родвел Макота

1. e4 e5 2. Кf3 Кc6 3. Cb5 a6 4. Ca4 Кf6 5. 0-0 b5 6. Cb3 Cc5 7. c3 d6 8. a4 Лb8 9. d4 Cb6 10. Кa3 0-0 11. ab ab 12. К:b5 Cg4 13. Cc2 ed 14. cd d5 15. e5 Кe4 16. h3 C:f3 17. gf Кg5 18. f4 Кe4 19. Лa4 f6 20. C:e4 de 21. d5 Кa5 22. Л:e4 C:f2+ 23. Л:f2 Л:b5 24. d6 Фd7 25. b4 Кc6 26. Фd3 Лfb8 27. Фc4+ Крh8 28. e6 Ф:d6 29. Лd2, 1:0.

У 1/64 фіналу Кавалёў атрымаў перамогу над расійскім гросмайстрам **Аляксеем Саранам** – 3,45:2,5, у 1/32 фіналу перайграў аўстралійца **Бобі Чэнга** – 1,5:0,5. Праўда, на чацвёртым этапе (1/32 фіналу) наш суайчыннік саступіў расійскаму гросмайстру **Уладзіміру Федасееву** – 0:2.

А выйграў спаборніцтва 23-гадовы польскі гросмайстар **Ян-Кшыштаф Дуда**. У паўфінале ён перамог дзеючага чэміпіёна свету **Магнуса Карлсена** (Нарвегія), а ў фінале – былога віцэ-чэмпіёна свету **Сяргея Каракіна** (Расія). М.Карлсен у матчы за трэцяе месца адолеў Уладзіміра Федасеева з лікам 2:0.

У жанчын барацьба пачыналася з 1/64 фіналу (78 удзельніц), да пераможцаў пазней далучыліся яшчэ 25 шахматыстак. Тут прызавы фонд складаў 676.250 долараў, у тым ліку першы прыз – 50 тысяч.

Вольга Бадэлька прайшла першую стадыю без барацьбы (саперніца не прыехала на турнір). На другім этапе ў вельмі напружаным паядынку Вольга перайграла грузінку **Ану Матнадзэ** – 5:4, але на трэцім, на жаль, саступіла расійскай віцэ-чэмпіёнцы свету **Аляксандры Гарачкінай** – 0,5:1,5.

У выніку першае месца заняла экс-чэмпіёнка свету **Аляксандра Касцянюк** (Расія), якая перамагла ў фінале Аляксандру Гарачкіну. У матчы за трэцяе месца экс-чэмпіёнка свету **Тан Чжун'і** (Кітай) выйграла ў вядомай украінскай шахматысткі **Ганны Музычук**.

Праверце адказы

Задача **М.Бықава** і **М.Бельчыкава**, змешчаная ў «Народнай Волі» 20 жніўня, рашаецца: **1.Кd4!**

А вось рашэнне кампазіцый **С.Дарошчанкі**:

№1 – **1.Крc5! ~ 2.e8Ф(+).**

№2 – **1.Фe5! 0-0 2.Фg5+ Кр~ 3.Фh5+, вечны шах.**

Першымі правільна рашылі **Сяргей Галкін**, **Васіль Жуковіч**, **Віктар Жук**, **Сяргей Цяльпук**, **Ігар Ананіч**.

Вадзім ЖЫЛКО.

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс (017) 326-68-71
Рэкламны аддзел (017) 363-66-04
nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info
Падпісныя індэксы:
63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.
Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ